

۲۰ شو

پایه دوازدهم
مشترک همه رشته‌ها

فارسی ۳

دکتر حسن وسکری کیاسری

درسنامه کامل با بررسی خط به خط کتاب درسی

بانک سؤالات تشریحی به سبک جدید امتحانات نهایی

آزمون‌های شبیه‌ساز + آزمون پیش‌بینی ماز از امتحان نهایی

پاسخنامه بارم‌بندی شده برای یادگیری نحوه نمره‌گرفتن در امتحان

دوبینگ فوری شب امتحان و خلاصه صوتی کل کتاب

• همراه با جزوه تخصصی آرایه و دستور زبان فارسی

عنوان: بیست‌شو فارسی ۳ (ویژه دانش‌آموزان پایه دوازدهم همه رشته‌ها) | مؤلف: دکتر حسن وسکری کیاسری | موضوع: آموزش متوسطه ۲ | مشخصات ظاهری: ۲۸۸ص، مصور ۲۹×۲۲ س.م، جدول | شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۸۴۸۱-۲۶-۵ | وضعیت فهرست‌نویسی: فیبای مختصر | مشخصات نشر: تهران، موسسه هونام پرتوآندیشان ماز، ۱۴۰۲ | شماره کتاب‌شناسی ملی: ۹۷۶۰۲۷۶

عنوان

بیست‌شو فارسی ۳

ناشر

مؤلف

مدیر تألیف

نظارت بر تولید محتوا

ویراستار علمی

ویراستار فنی

طراح جلد و فرم اول

طراح لایوت

صفحه‌آرا

نوبت چاپ

تیراژ

شابک

کلیه حقوق مادی و معنوی این اثر متعلق به «گروه آموزشی ماز» است و هیچ شخص حقیقی یا حقوقی، حق چاپ و برداشت تمام یا قسمتی از اثر را بدون مجوز کتبی از انتشارات ندارد و متخلفین تحت پیگرد قانونی قرار می‌گیرند.

www.biomaze.ir

www.digimaze.org

مقدمه ناشر

داستان برمی‌گردد به سال‌ها پیش! همه چیز از اونجا شروع شد که توی دوران کنکور خودم، به هر کی ساعت مطالعه‌ام توی روز رو می‌گفتم، کسی حرفمو باور نمی‌کرد.

توی اون دوران، من واقعاً روزانه ۵ تا ۶ ساعت درس می‌خوندم؛ اما به‌خاطر ترازهای بالایی که توی آزمون‌ها داشتم، کسی باورش نمی‌شد و همه فکر می‌کردن روزی ۱۲ ساعت درس می‌خونم. اون موقع‌ها، خودمو آدم باهوشی تصور نمی‌کردم؛ پس همیشه تصورم این بود که فرق من با بقیه، توی یک چیز دیگه‌ست و اونم نحوه درست درس خوندن. خیلی از بچه‌ها زیاد درس می‌خونن، اما درست درس نمی‌خونن!

زمان گذشت و گذشت تا با آدمایی مثل خودم آشنا شدم. اونا هم تونسته بودن با ساعت مطالعه معقول، نتایج خیلی خوبی بگیرن! حوالی سال ۹۴ بود، هنوز از کنکورمون اون قدر زیاد نگذشته بود که ماجراهای اون روزا یادمون بره. با توجه به همون روش مطالعه درست، یک کتاب تألیف کردیم؛ ولی نه پول داشتیم و نه مجوز نشر! این شد که توی خیابان انقلاب تهران از یک انتشارات به انتشارات دیگه می‌رفتیم و ازشون می‌خواستیم کتابمون رو چاپ کنن. اون روزا خیلی سختی کشیدیم؛ اما در آخر، انتشارات گاج، نمونه کتاب ما رو دید، از محتوای استقبال کرد و نهایتاً کتاب ما توی گاج چاپ شد. قابل باور نبود؛ اما اون کتاب توی همون سال اول چاپ، تبدیل به پرفروش‌ترین کتاب کمک آموزشی ایران شد.

حوالی سال ۹۷ بود که مثل بازیکن‌های فوتبال، با یک قرارداد بهتر جابه‌جا شدیم و همکاریمون با انتشارات خیلی سبز آغاز شد. اونجا هم تمام کتاب‌هایی که تألیف کردیم، توی زمان خودش، پرچم‌دار بازار آموزش ایران شدن.

تو تمام این سال‌ها روی محصولات آموزشی آنلاین خودمون توی سایت ماز تمرکز کردیم و امروز، دیگه محصولات آموزشی ماز رو همه توی ایران استفاده می‌کنن و با ماز آشنا هستن. توی مسیر آموزش آنلاین، به چیزی که می‌خواستیم رسیدیم و حالا نوبت اینه که تو فضای نشر، اونم توی نشر خودمون به چیزی که می‌خواهیم برسیم.

مطمئنم که اهمیت و تأثیر مطالعه کتاب‌های ماز هم دیر یا زود بر همگان معلوم میشه و فرق تویی که زودتر از بقیه این کتاب رو می‌خونی، این خواهد بود که می‌تونی توی ماراتون کنکور، به‌خوبی از رقیب‌های خودت جلو بزنی. قدر این کتاب رو بدون و ازش نهایت استفاده رو ببر که حاصل سال‌ها تجربه و کار در بالاترین سطح فضای آموزش کشور هست.

دکتر سید آرمان موسوی‌زاده
مدیرعامل گروه آموزشی ماز

@biomaze

biomaze

biomaze.ir

مقدمه مؤلف

درخت تو گر بار دانش بگیرد به زیر آوری چرخ نیلوفری را

زبان و ادبیات فارسی، هویت فرهنگ ما ایرانیان است. آثار ادبی منظوم و منثور پارسی، با پیشینه هزار ساله، گنجینه باشکوهی از ذخایر فرهنگی این سرزمین به شمار می‌آیند؛ بنابراین آموزش زبان و ادبیات فارسی به دانش‌آموزان و شناساندن رمز و رازهای آن برای درک بهتر متون ادبی، نیاز به برنامه‌ریزی دقیق دارد.

طراحان و نویسندگان این کتاب، در تدوین این مجموعه، تلاش کرده‌اند که شما دانش‌آموزان را با ریزه‌کاری‌ها و نکات ظریف ادبی فارسی دوازدهم آشنا کنند. بنابراین لازم است قبل از مطالعه کتاب با ساختار و محتوای آن آشنایی پیدا کنید. برای هر درس، دو بخش «درس‌نامه» و «سؤالات تشریحی» فراهم شده است. هر کدام از درس‌نامه‌ها علاوه بر روایت درس، شرح زندگی و آثار شاعر یا نویسنده متن، سه قلمرو زبانی، ادبی و فکری دارد. در قلمرو زبانی، معنی لغات مهم و همه نکات دستوری، سطر به سطر توضیح داده شده است. در قلمرو ادبی، آرایه‌های برجسته، تحلیل شده و گاهی علاوه بر مثال‌های کتاب، نمونه‌های خارج از کتاب هم آورده شده است. در قلمرو فکری، علاوه بر معنی ساده و روان ابیات و عبارات دشوار، مفاهیم کلی و محوری آن‌ها نیز گفته شده است. در کارگاه متن‌پژوهی هم به همه سؤالات با دقت پاسخ داده شده است و همه ابیات کارگاه‌ها در سه قلمرو زبانی، ادبی و فکری به‌طور کامل بررسی و تحلیل شده‌اند.

در بخش «سؤالات تشریحی» در پایان هر درس، سؤالات فراوانی در سه قلمرو زبانی، ادبی و فکری طراحی شده که تا حدود زیادی، مطالب و مفاهیم مهم درس‌ها را پوشش داده است. تمام تلاش ما این بوده است که سؤالات این بخش، متناسب با تیپ‌های مختلف آزمون‌های نهایی باشد. در پاسخ‌های تشریحی نیز سعی شده است تا نکات مهم هر درس، دوباره به دانش‌آموزان یادآوری شود. در پایان کتاب، چند نمونه آزمون شبه‌نهایی نیز گنجانده شده است تا دانش‌آموزان برای شرکت در آزمون‌های نوبت اول و دوم، آمادگی لازم را پیدا کنند. همچنین سؤالات نهایی سال‌های گذشته، درس‌به‌درس همراه با پاسخ تشریحی آورده شده است تا دانش‌آموزان بعد از مطالعه کتاب و قبل از آزمون خرداد، با تیپ‌های مختلف آزمون‌های نهایی آشنا شوند. از جناب آقای دکتر محمد رسول خنجری، مدیر واحد تألیف و آزمون ماز، که همیشه با انرژی تمام در کنار ما بودند و تمام دشواری‌ها و سختی‌های کار را هموار نمودند تا کتاب به عالی‌ترین شکل ممکن به دست شما دانش‌آموزان عزیز برسد، بی‌نهایت سپاس‌گزارم. از همکار فاضل و اندیشمند، جناب استاد منصور صالح‌نیا که در قسمت جمع‌بندی نکات مهم برای شب امتحان، با بنده در این کتاب همکاری داشتند، بی‌نهایت سپاس‌گزارم. از استاد، سرکار خانم فاطمه عباسی که با صبر، حوصله و دقت فراوان، خط‌به‌خط کتاب را با دقت و تیزبینی وافر، مطالعه فرمودند و بنده را از راهنمایی‌های ارزنده خویش بهره‌مند نمودند، بی‌نهایت سپاس‌گزارم. قطعاً اگر این کتاب برای مخاطب محترم، مفید و سودمند است، حاصل نازک‌اندیشی‌ها و باریک‌بینی‌های سرکار خانم استاد فاطمه عباسی است. زحمات‌های دوست و برادر عزیزم جناب استاد مهران قندی به‌عنوان مدیر پروژه، در این کتاب غیرقابل انکار است. ایشان تا ایستگاه‌های آخر کتاب حاضر، همراه ما بوده‌اند. برای ایشان بهترین‌ها را آرزو می‌کنم و از زحماتی که برای این کتاب کشیدند، سپاس‌گزارم. از زحمات دوست عزیز و فرزانه‌ام، جناب استاد کاهیدوند که به‌عنوان مدیر پروژه فعلی، در تولید و آفرینش این کتاب نقش زیادی داشتند، بی‌نهایت سپاس‌گزارم. در پایان، لازم می‌دانم از تلاش‌های صمیمانه و راهنمایی‌های ارزنده عزیزانی سپاس‌گزار کنم که در اینجا از آن‌ها نامی برده نشد، اما اگر محبت آنان همراه ما نبود، قطعاً این کتاب به مرحله تولید نمی‌رسید.

راه بیست‌شو

بی‌شک رسیدن به هر هدفی، راه مشخص و مسیر هموار و گاه ناهموار دارد؛ بیست شدن در امتحانات نهایی نیز مستثنی از این قاعده نیست. راه بیست شدن، با کتاب‌های بیست شو هموارتر است! چطور؟ چون این مجموعه کتاب با هدف بیست شدن شما در امتحانات نهایی نوشته شده‌اند و البته ویژگی‌هایی دارند که در ادامه به آن‌ها اشاره می‌کنیم:

- ۱ درس‌نامه‌های جامع، کاربردی و پر نکته: با بیانی ساده، خط‌به‌خط کتاب درسی را برایتان موشکافی، بررسی و مطالب را دسته‌بندی می‌کند.
- ۲ بانک سؤالات تشریحی (شبیه‌ساز امتحان نهایی) چیدمان و انتخاب سؤالات این بخش بر اساس «سطوح یادگیری شیوه‌نامه بلوم» و «پوشش صددرصدی نکات احتمالی امتحان نهایی» صورت گرفته است. البته هر سؤال بارم دارد تا شما ارزش موبه‌موی انواع سؤالات را بشناسید.
- ۳ آزمون‌های پایانی نوبت اول و دوم: در این بخش شما با پاسخ دادن به آزمون‌های تألیفی و نهایی برگزار شده دوره‌های قبل، اندوخته‌های ذهن و دانش خودتان را محک می‌زنید و خودتان را برای ۲۰ گرفتن آماده می‌کنید.
- ۴ پاسخ‌نامه تشریحی: در اینجا کنار هر پاسخ، یک تگ تاکسونومی براساس سطوح یادگیری شیوه‌نامه بلوم (مصوب آموزش و پرورش) گذاشته‌ایم تا شما با سطح هر سؤال و پاسخ آن به‌خوبی آشنا شوید. این سطوح عبارت‌اند از: دانشی، کاربردی، تحلیلی، ارزیابی و قضاوت، خلاقیت و درک و فهم که در پایین صفحات بخش پاسخ‌نامه، آن‌ها را با یک علامت مشخص، برایتان در نظر گرفته‌ایم.
- ۵ دویبنگ فوری: این بخش خلاصه‌ای کاربردی از مهم‌ترین مطالب هر درس ارائه می‌دهد و چاره کار شما برای شب امتحان است.
- ۶ آزمون طلایی: در این آزمون، پیش‌بینی امتحان نهایی پیش رو توسط مؤلف انجام شده است. از آن به راحتی نگذرید. حتماً یکبار آن‌را از خودتان امتحان بگیرید و سپس با کمک راهنمای تصحیح این آزمون، اشکالات خود را مرور کنید.
- ۷ یادکست جمع‌بندی: درضمن با گوش دادن به یادکست جمع‌بندی این درس، می‌توانید راحت و آسوده، مطالب مهم را به ذهن بسپارید. برای این منظور، رمزبندهای را که مشخص کرده‌ایم، اسکن کنید.

دکتر حسن وسکری کیاسری
مدیر دپارتمان ادبیات ماز

معرفی دیجی‌ماز

ما تو دیجی‌ماز این زمینه رو براتون فراهم کردیم تا از تجربه مطالعه کتاب الکترونیکی لذت ببرید. تو دیجی‌ماز، همه کتاب‌هاتو، حتی کتاب‌های درسی‌تو، یک‌جا و در یک اپلیکیشن کنار هم داری و همه‌جا میتونی با خودت ببریشون! مزیت‌های منحصربه‌فرد دیجی‌ماز نسبت به سایر ابزارهای مطالعه کتاب الکترونیکی:

■ امکان هایلایت کردن

همونطوری که با ماژیک فسفری توی کتاب‌های کاغذی مطالب مهم رو هایلایت می‌کنی! با این تفاوت که ماژیکت تموم نمیشه و هر وقت بخوای می‌تونی پاکش کنی!

■ امکان یادداشت گذاری توی صفحات

همونطور که گوشه کتابت نکات مهم رو می‌نویسی، اینجا هم هر چه دل تنگت می‌خواهد بنویس و نگران کم‌بودن جا هم نیستی دیگه!

■ امکان نشان‌دار کردن صفحات برای مرور مجدد

دوست‌داری قبل امتحانت، سریع صفحات مهم رو مرور کنی؟ دیگه نگران نباش. صفحات مهم رو علامت بزن و خیلی سریع مرورشون کن!

■ امکان خط کشیدن و ترسیم آزاد

علاوه بر هایلایت کردن، دوست‌داری زیر کلمه‌های مهم هم خط بکشی؟ مشکلی نیست. توی دیجی‌ماز هم این امکانو داری! تازه خودکارتم چند رنگه و تموم نمیشه!

■ پاک کردن (یادداشت‌ها، خط کشی‌ها و هایلایت‌ها)

احساس می‌کنی کتابت خیلی شلوغ شده؟ یا چیزی رو نوشتی و می‌خوای پاکش کنی؟ بازم مشکلی نیست؛ هر چیزی که بخوای رو خیلی راحت می‌تونی پاک کنی! اثری هم ازش نمیمونه!!

■ ذخیره کردن تمامی تغییرات بعد از هر بار استفاده از کتاب

نگرانی که یه موقع نوشته‌ها، هایلایت و یادداشت‌ها توی کتاب گم بشن؟؟ نگران اینم نباش! توی دیجی‌ماز همه چیز ذخیره میشه و توی سیستم باقی می‌مونه!

■ امکان انتقال به صفحات مورد نظر از طریق فهرست مطالب

موقع خوندن pdf کتاب‌ها انگشتت درد می‌گیره و حوصله اسکرول کردن نداری؟ دوست‌داری سریع بری تو همون فصل وسط یا انتهایی کتاب؟ واسه اینم مشکل نداری!! هر جای کتاب که باشی می‌تونی فهرست رو باز کنی و فقط با یه کلیک بری توی صفحه مورد نظرت!!

■ امکان جست‌وجوی کلمات

از اون دسته آدم‌هایی هستی که دوست داری ترکیبی بخونی و یه کلمه رو سرچ کنی و تمام مطالب مرتبط باهاش رو پیدا کنی؟؟ بازم مشکلی نداری! هر چی که بخوای توی دیجی‌ماز به فارسی یا انگلیسی می‌تونی سرچ کنی و پیدا کنی!

■ وضعیت نایت مود (night mode)

نور گوشی یا تبلت چشمتو اذیت میکنه؟ بازم مشکلی نداری!! کافیه دیجی‌ماز رو بذاری روی حالت نایت مود!

■ هر کتاب رو فقط یک بار تهیه می‌کنی!

تا حالا شده یه کتابی رو تهیه کنی بعد ببینی آپدیت جدیدش اومده و مجبور شی یه هزینه مجدد کنی تا تهیه‌اش کنی؟؟ دیگه این دغدغه رو نداشته باش! حتی اگه کتاب‌های دیجی‌ماز ۱۰۰ بار هم آپدیت بشن، نیاز به هزینه مجدد نداری و کتاب جدید برات فعال میشه!

■ آخریشو تو بگو...

بهمون بگو چه ویژگی‌های دیگه‌ای لازم داری که به دیجی‌ماز اضافه کنیم؟ تا توی آپدیت‌های بعدی این کارو انجام بدیم. اگه می‌خوای برنده باشی، سعی کن خوب پیش‌بینی کنی!

فهرست

فصل اول | ادبیات تعلیمی

- ستایش ملکا، ذکر تو گویم ۸
- درس یکم شکرِ نعمت ۱۰
- بانک سؤالات تشریحی ۱۷
- درس دوم مست و هشیار ۲۳
- بانک سؤالات تشریحی ۳۰

فصل دوم | ادبیات پایداری

- درس سوم آزادی ۳۶
- بانک سؤالات تشریحی ۴۲
- درس پنجم دماوندیه ۴۶
- بانک سؤالات تشریحی ۵۴

فصل سوم | ادبیات غنایی

- درس ششم نی نامه ۶۱
- بانک سؤالات تشریحی ۶۹
- درس هفتم در حقیقت عشق ۷۵
- بانک سؤالات تشریحی ۸۳

فصل چهارم | گونه‌شناسی: ادبیات سفر و زندگی

- درس هشتم از پاریز تا پاریس ۸۹
- بانک سؤالات تشریحی ۹۶
- درس نهم کویر ۱۰۱
- بانک سؤالات تشریحی ۱۱۱

فصل پنجم | ادبیات انقلاب اسلامی

- درس دهم فصل شکوفایی ۱۱۷
- بانک سؤالات تشریحی ۱۲۱

- درس یازدهم آن شب عزیز ۱۲۵
- بانک سؤالات تشریحی ۱۳۳

فصل ششم | ادبیات حماسی

- درس دوازدهم گذر سیاوش از آتش ۱۳۹
- بانک سؤالات تشریحی ۱۵۰
- درس سیزدهم خوانِ هشتم ۱۵۷
- بانک سؤالات تشریحی ۱۶۷

فصل هفتم | ادبیات داستانی

- درس چهاردهم سی مرغ و سیمرغ ۱۷۳
- بانک سؤالات تشریحی ۱۸۳
- درس شانزدهم کباب غاز ۱۸۹
- بانک سؤالات تشریحی ۲۰۳

فصل هشتم | ادبیات جهان

- درس هفدهم خنده تو ۲۰۹
- بانک سؤالات تشریحی ۲۱۴
- درس هجدهم عشق جاودانی ۲۱۸
- نیایش لطف تو ۲۲۴
- بانک سؤالات تشریحی ۲۲۶

- آزمون‌های پایانی نوبت اول و دوم ۲۳۱
- پاسخ‌نامه تشریحی ۲۴۷
- دوپینگ فوری ۲۷۱

درس یکم: شکرِ نعمت

مشاوره تخصصی

موضوع: در این درس، به موضوعات مختلفی چون ضرورت شکرگزاری از نعمت‌های خدا، توصیف تجلی قدرت خداوند در طبیعت، ستایش پیامبر و ناتوانی انسان در وصف خدا پرداخته شده.

قلمرو زبانی: معنی بعضی از کلمات، واژه‌های هم‌آوا و کلمات مهم املائی رو باید بدینین. همچنین نقش دستوری بعضی از ضمایر متصل و جملاتی رو که حذف در اون‌ها صورت گرفته، باید تشخیص بدین.

قلمرو ادبی: مفهوم نمادین کلماتی چون مرغ سحر و پروانه رو مشخص کنین. همچنین آرایه‌های مشترک بعضی از عبارات درس مثل تشبیه و سجع رو بنویسین.

قلمرو فکری: در این بخش از شما معنی و مفهوم بعضی از عبارات مهم درس رو می‌خواه. همچنین مفهوم کلی بعضی از ابیات درس رو باید بلد باشین.

معرفی نویسنده

مصلح‌الدین سعدی شیرازی از شاعران بزرگ قرن هفتم بود. در جوانی در مدرسه نظامیه بغداد تحصیل کرد و علوم مختلف را فراگرفت. در سفری طولانی به نقاط مختلف و شهرهای مشهور مثل حجاز، دمشق و... رفت و با بزرگان آن مناطق دیدار کرد. این سفر سی سال طول کشید. سعدی بعد از بازگشت به شیراز، ابتدا کتاب «بوستان» را در قالب مثنوی نوشت و سپس کتاب «گلستان» را به نظم و نثر به رشته تحریر درآورد. این شاعر در سرودن غزل‌های عاشقانه نیز سرآمد شاعران ادب فارسی بود. آرامگاه سعدی در شیراز، همواره زیارتگاه مشتاقان شعر و ادب است. در تقویم ایران، روز اول اردیبهشت، با عنوان روز بزرگداشت سعدی نامگذاری شده است.

قلمرو زبان: ■ **مَنّت:** سپاس، شکر ■ **«را» در «مَنّتِ خدای را»:** حرف اضافه به معنی «برای» و خدا متمم است ■ حذف فعل «است» بعد از «مَنّتِ خدا را» به قرینهٔ لفظی **عَزَّ وَ جَلَّ:** گرامی، بزرگ و بلندمرتبه است ■ **طاعت:** اطاعت، فرمانبرداری ■ **ضمیر پیوستهٔ «ش» در «طاعتش»:** مضاف‌الیه (طاعت او) ■ **موجب:** سبب ■ **قربت:** نزدیکی (هم‌آوا با غربت: دوری) ■ **به شکر اندرش:** دو حرف اضافه برای یک متمم ■ **مزید:** افزونی، زیادی، نهاد جمله است ■ حذف فعل «است» بعد از «مزید نعمت» به قرینهٔ لفظی ■ **ممد:** مددکننده، یاری‌رساننده ■ **حیات:** زندگی (هم‌آوا با حیاط) ■ **مفْرَح:** شادی‌بخش ■ **ذات:** سرشت ■ حذف فعل «است» بعد از «ذات» و «واجب» به قرینهٔ لفظی

قلمرو ادبی: ■ **«به شکر اندرش مزید نعمت»:** تلمیح به آیهٔ «لئن شکرتم لازیدنکم»: اگر شکر کنید نعمت‌هایتان را زیاد می‌کنیم. ■ **«قربت و نعمت»:** (ذات و حیات)، (موجود و واجب): سجع ■ **فرومی‌رود و برمی‌آید:** تضاد

قلمرو فکری: ■ **معنی:** سپاس مخصوص و برای خداوند گرامی و بزرگ است که اطاعت از او، سبب نزدیکی به او و شکرگزاری از او موجب زیاد شدن نعمت است. هر نفسی که می‌کشیم یاری‌رسانندهٔ زندگی است و چون بیرون می‌آید، شادی‌بخش وجود است، بنابراین در هر نفس دو نعمت وجود دارد و به‌خاطر هر نعمتی واجب است که شکرگزار باشیم.

از دست و زبانِ که برآید کز عهدهٔ شکرش به درآید؟

قلمرو زبان: ■ **که:** چه کسی نقش دستوری مضاف‌الیه (ضمیر پرسشی) ■ **ضمیر پیوستهٔ «ش» در «شکرش»:** مضاف‌الیه (شکر او) ■ **مصراع اول:** استفهام انکاری (از دست و زبان کسی بر نمی‌آید) ■ **مصراع دوم نهاد برای فعل «برآید» در مصراع اول (از عهدهٔ شکرش برآمدن):** از دست و زبان کسی بر نمی‌آید

قلمرو ادبی: ■ **دست:** مجاز از قدرت و توانایی ■ **زبان:** مجاز از سخن و گفتار ■ **از عهدهٔ کاری برآمدن:** کنایه از توانایی انجام آن کار را داشتن ■ **دست و زبان:** تناسب

قلمرو فکری: ■ **معنی:** از توانایی و گفتار چه کسی بر می‌آید که به گونه‌ای شایسته شکرگزار نعمت‌های خداوند باشد. ■ **مفهوم:** ناتوانی انسان در شکرگزاری از خدا

قلمرو ادبی: ■ تضمین (کاربرد آیهٔ قرآنی)

قلمرو فکری: ■ **معنی:** ای خاندان داود، شکرگزار باشید و عدهٔ کمی از بندگان من سپاس گزارند.

بنده همان به که ز تقصیرِ خویش عذر بـه درگاهِ خـدای آورد

ورنـه، سـزاوارِ خداوندی‌اش کس نتواند که به جای آورد

قلمرو زبان: ■ **به:** بهتر است ■ حذف فعل «است» بعد از «به» در مصراع اول به قرینهٔ معنوی ■ **تقصیر:** گناه، کوتاهی ■ **عذر:** پوزش ■ **درگاه:** بارگاه، پیشگاه ■ **ورنه:** وگرنه

■ **ضمیر پیوستهٔ «ش» در «خداوندی‌اش»:** مضاف‌الیه ■ **به جای آورد:** انجام دادن، ادا کردن ■ **بیت اول:** همان: نهاد جملهٔ هسته، به: مسند، بنده: نهاد جملهٔ وابسته.

قلمرو ادبی: ■ **عذر به درگاه خدا آوردن:** کنایه از توبه کردن

توجه

قالب شعر «قطعه» است؛ زیرا قافیه فقط در مصراع‌های زوج رعایت شده است. حداقل قطعه «دو بیت» است.

قلمرو فکری: ■ **معنی:** همان بهتر است که بنده به سبب کوتاهی در عبادت به درگاه خداوند توبه کند، وگرنه کسی نمی‌تواند آنچنان که شایستهٔ خدایی اوست سپاسگزار باشد. ■ **مفهوم:** ناتوانی انسان در سپاس‌گزاری از خداوند

قلمرو زبان: ■ **رحمت:** مهربانی، بخشایش ■ **بی حساب:** فراوان، بی اندازه ■ **«را» در «همه را رسیده»:** حرف اضافه به معنی «به» (به همه رسیده) ■ **خوان:** سفره (هم‌آوا با خان: مرحله) ■ **بی دریغ:** بی مضایقه ■ حذف فعل کمکی «است» بعد از «رسیده و کشیده» به قرینهٔ معنوی ■ **زمان فعل‌های «کشیده و رسیده»:** ماضی نقلی (کشیده است، رسیده است) ■ **ناموس:** آبرو، شرافت ■ **فاحش:** آشکار، واضح ■ **وظیفه:** مقرری، حقوق ■ **روزی:** رزق ■ **مُنکر:** زشت، ناپسند ■ **بی حساب، بی دریغ، فاحش، منکر:** صفات‌های بیانی مطلق

قلمرو ادبی: ■ **باران رحمت:** تشبیه ■ **خوان نعمت:** تشبیه ■ **رسیده و کشیده:** سجع ■ **پردۀ ناموس:** تشبیه ■ **پردۀ دریدن:** کنایه از رسوا کردن ■ **پردۀ ناموس ... ندرد:** تلمیح به صفت ستارالعیوب بودن خداوند ■ **ندرَد و نبزد:** سجع

قلمرو فکری: ■ **معنی:** رحمت بی اندازهٔ خداوند مثل باران به همه کس رسیده و نعمت‌های بی‌مضایقه‌اش مثل سفره همه جا گسترده است. آبروی بندگان را به‌خاطر گناه آشکار نمی‌برد و روزی مقرّر آن‌ها را به دلیل خطای زشت قطع نمی‌کند.

قلمرو زبانی ■ **فراش:** فرش گستر، گسترده فرش ■ **باد صبا:** باد بهاری، بادی که از جانب شمال شرقی می‌وزد. ■ «را» در «باد صبا را گفته» و «ابر بهاری را فرموده»: حرف اضافه به معنی «به» ■ حذف فعل «است» بعد از «گفته و فرموده» به قرینه معنایی (زمان هر دو فعل ماضی نقلی است). ■ **زمره:** سنگ قیمتی سبزرنگ ■ **بگسترده:** پهن کند ■ **دایه:** پرستار کودک ■ **بنات:** چ بنت، دختران ■ **نبات:** گیاه ■ **مهد:** گهواره ■ **فرش زمردین و ابر بهاری:** ترکیب وصفی

قلمرو ادبی ■ **فراش باد صبا:** تشبیه ■ **فرش زمردین:** استعاره از سبزه‌ها ■ **دایه ابر بهاری:** تشبیه ■ **بنات نبات:** تشبیه ■ **مهد زمین:** تشبیه ■ «مهد زمین»: تلمیح به آیه «الم نجعل الارض مهادا» (آیا زمین را گهواره‌ای نگردانیدیم؟) ■ **فراش و فرش:** تناسب ■ **دایه و مهد:** تناسب ■ **باد صبا، ابر و بهار:** تناسب ■ **بگسترده و بپرورد:** سجع

قلمرو فکری ■ **معنی:** به باد صبا گفته است تا فرشی سبز از چمن بگستراند و به ابر بهاری امر کرد تا گیاهان را در زمین پرورش دهد.

قلمرو زبانی ■ **خلعت:** هدیه، جامه دوخته که بزرگی به کسی ببخشد ■ **قبا:** جامه جلویاز (نقش دستوری آن مفعول است. ■ **ورق:** برگ ■ «را» در «درختان را به ... در بر گرفته»: فک اضافه (در بر درختان) ■ **اطفال:** چ طفل، کودکان ■ **قدوم:** آمدن، فرارسیدن ■ **موسم:** زمان، هنگام ■ **ربیع:** بهار ■ «را» در «اطفال شاخ را...»: فک اضافه (کلاه بر سر اطفال ...) ■ **عصاره:** شیره ■ **تاک:** درخت انگور ■ **شهد:** عسل، شیرینی ■ **فایق:** برگزیده، خالص ■ **ضمیر پیوسته «ش» در «تریتش»:** مضاف الیه (تریت او) ■ **نخل:** درخت خرما ■ **باسق:** بلند، بالیده ■ حذف فعل کمکی «است» بعد از «گرفته، نهاده، شده و گشته» به قرینه معنایی. زمان همه فعل‌ها ماضی نقلی است.

قلمرو ادبی ■ **قبای ورق:** تشبیه ■ **اطفال شاخ:** تشبیه ■ **کلاه شکوفه:** تشبیه ■ **به درختان خلعتی از قبادان، قدوم موسم ربیع و کلاه بر سر شاخه‌ها نهادن:** تشخیص ■ **درخت، ورق، شاخه، ربیع، شکوفه:** تناسب ■ **خلعت، قبا و کلاه:** تناسب ■ **شهد و تاک:** تناسب ■ **تاک و نخل:** تناسب ■ **گرفته و نهاده:** سجع

قلمرو فکری ■ **معنی:** لباس سبزرنگی از برگ، به عنوان جامه نوروزی بر تن درختان پوشانده و بر سر شاخه‌های چون کودکان، به سبب فرارسیدن فصل بهار، کلاهی از شکوفه نهاده است. شیره درخت انگور به قدرت او عسل خالص شده و هسته خرمایی به خاطر پرورش او نخل بلند گشته است.

ابر و باد و مه و خورشید و فلک در کارند تا تو نانی به کف آری و به غفلت نخوری

همه از بهر تو سرگشته و فرمائبردار شرط انصاف نباشد که تو فرمان نبری

قلمرو زبانی ■ **مه:** کوتاه شده ماه ■ **فلک:** آسمان ■ **غفلت:** بی خبری ■ **از بهر:** برای (حرف اضافه) ■ **سرگشته:** حیران ■ حذف فعل «هستند» بعد از «فرمائبردار» به قرینه معنایی ■ **انصاف:** عدل، راستی ■ «همه» در ابتدای بیت دوم ضمیر مبهم و نهاد است. ■ **در کار و سرگشته و شرط انصاف:** مسند ■ **فرمائبردار:** معطوف به مسند

قلمرو ادبی ■ **ابر و باد و مه و خورشید و فلک:** تناسب و مجاز از کل آفرینش ■ **نان:** مجاز از روزی ■ **کف:** مجاز از دست ■ **قالب شعر:** قطعه

قلمرو فکری ■ **معنی:** کل آفرینش در حال حرکت و کار هستند تا تو روزی خود را به دست آوری و آن را به غفلت نخوری. همه پدیده‌ها فرمان بردار تو هستند. انصاف نیست که تو از خداوند فرمانبرداری نکنی. ■ **مفهوم:** اطاعت از خدا و غافل نشدن از یاد او

قلمرو زبانی ■ **خبر:** حدیث، روایت ■ **کاینات:** چ کاینه، موجودات ■ **مَفْخَر:** مایه افتخار ■ **رحمت:** مهربانی، دلسوزی ■ **عالمیان:** جهانیان ■ **صفوت:** برگزیده ■ **تَمَمه:** باقیمانده ■ **تَمَمه دور زمان:** مایه کمال گردش روزگار ■ **در خبر:** مسند ■ **محمد مصطفی:** بدل

قلمرو ادبی ■ **رحمت عالمیان:** تلمیح دارد به این که حضرت پیامبر رحمة للعالمین بوده‌اند. (اشاره به آیه ۱۰۷ سوره انبیا)

قلمرو فکری ■ **معنی:** از سرور و مایه افتخار موجودات و رحمت مردم جهان و برگزیده انسان‌ها و مایه کمال گردش روزگار، محمد مصطفی که درود خداوند بر او و خاندانش باد ... روایت شده است:

شَفِيعٌ مُطَاعٌ نَبِيٌّ كَرِيمٌ قَسِيمٌ جَسِيمٌ نَسِيمٌ وَسِيمٌ

قلمرو زبانی ■ **شفیع:** شفاعت کننده، پایمرد ■ **مطاع:** فرمانروا ■ **نبی:** پیامبر ■ **کریم:** بخشنده ■ **قسیم:** صاحب جمال ■ **جسیم:** خوش اندام ■ **نسیم:** خوشبو ■ **وسیم:** دارای نشان پیامبری

قلمرو زبانی ■ **قسیم و نسیم و وسیم:** جناس ناهمسان ■ **تکرار صامت «س»، «م» و مصوت بلند «ی»:** واج آرایی

قلمرو فکری ■ **معنی:** او پیامبر (ص) شفاعت کننده، فرمانروا، پیام آور، بخشنده، صاحب جمال، خوش اندام، خوشبو و دارای نشان پیامبری است.

بَلِّغِ الْعَالِيَ بِكَمَالِهِ، كَشَفِ الدُّجَى بِجَمَالِهِ حَسُنْتَ جَمِيعُ خِصَالِهِ، صَلُّوا عَلَيْهِ وَ آلِهِ

قلمرو زبانی ■ **بلغ:** رسید ■ **العلی:** مرتبه بالا ■ **کشف:** برطرف کردن ■ **الدجی:** تاریکی‌ها ■ **جمال:** زیبایی ■ **حسن:** زیباست ■ **جمع:** همه ■ **خصال:** چ خصلت، خویها ■ **صَلُّوا عَلَيْهِ وَ آلِهِ:** بر او و خاندانش درود بفرستید.

قلمرو ادبی ■ کمال و جمال: جناس ناهمسان ■ تکرار صامت «ل»: واج آرای

قلمرو فکری ■ معنی: پیامبر به سبب کمال خود به مرتبه بلند رسید و با جمال نورانی خود، تاریکی‌ها را برطرف کرد. همهٔ خصلت‌های او زیباست؛ بر او و خاندانش درود بفرستید.

چه غم دیوارِ اَمّت را که دارد چون تو پشتیبان؟ چه باک از موجِ بحر آن را که باشد نوح کشتیان؟

قلمرو زبانی ■ اَمّت: مردم، پیروان ■ بحر: دریا (هم‌آوا با بهر: برای) ■ حذف فعل «غیر اسنادی است» بعد از «چه غم» و «چه باک» به قرینهٔ معنایی حرف «را» به معنای «برای» در دیوارِ اَمّت را و «آن را» حرف اضافه است.

قلمرو ادبی ■ هر دو بیت دارای استفهام انکاری هستند. ■ دیوارِ اَمّت: تشبیه ■ دیوارِ اَمّت چون تو پشتیبان دارد: تشبیه ■ مصراع دوم تلمیح دارد به داستان حضرت نوح ■ نوح، بحر، موج، کشتیان: تناسب

نکته

بیت دارای آرایهٔ «اسلوب معادله» است، در حقیقت مصراع دوم در حکم مصداق و نمونه‌ای برای مصراع اول است.
توجه: پشتیبان و کشتیان جناس ندارند؛ زیرا بیشتر از یک واج با هم اختلاف دارند.

قلمرو فکری ■ معنی: پیروان تو وقتی پشتیبان و تکیه‌گاهی مثل تو دارند، غمی ندارند، همان‌گونه که پیروان نوح هم به خاطر اینکه نوح ناخدای آن‌هاست، از موج دریا ترسی ندارند. ■ مفهوم: امیدواری به پشتیبانی پیامبر

قلمرو زبانی ■ انابت: توبه، پشیمانی ■ دستِ انابت: اضافهٔ اقترانی (دست به نشانهٔ انابت) ■ اجابت: پذیرفتن ■ ایزد تعالی: خداوند بلندمرتبه ■ ضمیر پیوستهٔ «ش» در «بازش» و «بار دیگرش»: مفعول (باز او را، بار دیگر او را) ■ اعراض: روی گرداندن ■ تضرّع: زاری ■ اعراض کردن: روی برگرداندن

قلمرو ادبی ■ پریشان‌روزگار: کنایه از بیچاره و بدبخت ■ نظر نکند: کنایه از بی‌توجهی ■ اجابت و انابت: جناس ناهمسان

قلمرو فکری ■ معنی: هرگاه یکی از بندگان گناهکار آشفته‌حال، دستش را به امید پذیرفتن توبه، به درگاه خداوند بلند کند، خدا به او توجه نمی‌کند، دوباره خدا را صدا می‌زند، اما توجهی نمی‌کند، بار دیگر با زاری و خواهش خدا را می‌خواند.

قلمرو زبانی ■ حق: خداوند ■ سُبحانَهُ و تَعَالی: پاک و منزّه و بلندمرتبه است ■ یاملائکتی: ای فرشتگان من ■ قد استحييت: من شرم دارم ■ من عبدی: از بنده‌ام ■ و لیس: و نیست ■ لَهْ غیری: برای او غیر از من ■ فقد غفرت له: پس او را آمرزیدم. ■ دعوت: دعا ■ اجابت: پذیرش

قلمرو ادبی ■ تضمین به حدیث قدسی

قلمرو فکری ■ معنی: خداوند پاک و منزّه و بلندمرتبه فرماید: «ای فرشتگان، من شرم دارم از بنده‌ام و برای او غیر از من کسی نیست، پس او را آمرزیدم.» خواسته‌اش را پذیرفتم و آرزویش را برآورده کردم که از بسیاری دعا و زاری بنده شرم دارم.

کَرَمِ بین و لطفِ خداوندگار گنه‌بنده کرده‌ست و او شرمسار

قلمرو زبانی ■ کَرَم: بزرگواری، بخشش ■ حذف فعل «بین» بعد از «خداوندگار» به قرینهٔ لفظی ■ خداوندگار دو تلفظی است؛ با سکون یا کسرهٔ «د»، مثل «روزگار» که هم با سکون «ر» خوانده می‌شود هم با کسره ■ حذف فعل «است» بعد از «شرمسار» به قرینهٔ لفظی ■ نوع حرف «و» در هر دو مصراع: ربط

قلمرو ادبی ■ تلمیح به حدیث قدسی «یا ملائکتی قد استحييت من عبدی و لیس له غیری فقد غفرت له»

قلمرو فکری ■ معنی: به بخشش و لطف خدا نگاه کن که بنده گناه می‌کند و او شرمسار است. ■ مفهوم: بنده‌نوازی و لطف خدا.

قلمرو زبانی ■ عاکفان: ج عاکف، عبادت‌کنندگان ■ جلال: بزرگی، شکوه ■ تقصیر: گناه، کوتاهی ■ معترف: اقرارکننده، اعتراف‌کننده ■ حذف فعل «هستند» بعد از «معترف» به قرینهٔ معنوی ■ ما عَبدناک حقَّ عبادتک: تو را آن چنان که شایسته است، پرستش نکردیم ■ واصفان: ج واصف، وصف‌کنندگان ■ جلیه: زیور، زینت

جمال: زیبایی ■ تحیر: سرگشتگی، سرگردانی ■ منسوب: نسبت‌داده شده (هم‌آوا با منصوب) ■ حذف فعل «هستند» بعد از «منسوب» به قرینهٔ معنوی ■ ما عَرَفناک حقَّ معرفتک: تو را چنان سزاوار است شناختیم

قلمرو ادب ■ کعبه جلال: تشبیه ■ حلیه جمال: تشبیه ■ جلال و جمال: جناس ناهمسان ■ عَبْدَنَّاكَ حَقَّ عِبَادَتِكَ: تضمین ■ مَا عَرَفْنَاكَ حَقَّ مَعْرِفَتِكَ: تضمین
قلمرو فکری ■ معنی: گوشه‌نشینان خانه بزرگی خداوند به کوتاهی خود در عبادت اعتراف دارند که تو را چنان که شایسته است، پرستش نکردیم و ستایندگان زیور زیبایی او، متحیرند که تو را چنان که سزاوار شناسایی توست، نشناختیم. ■ مفهوم: ناتوانی از شناخت و پرستش شایسته خداوند.

گر کسی وصف او ز من پرسد بی‌دل از بی‌نشان چه گوید باز؟

قلمرو زبانی ■ بی‌دل: عاشق، عارف ■ بی‌نشان: خداوند
قلمرو ادب ■ بی‌دل: کنایه از عاشق (سعدی) ■ چه گوید باز: استفهام انکاری (نمی‌تواند بگوید)
قلمرو فکری ■ معنی: اگر کسی وصف خداوند را از من (سعدی) بپرسد، من بی‌دل (عاشق) نمی‌توانم سخنی از معشوق بی‌نشان بگویم. ■ مفهوم: ناتوانی در توصیف خدا

عاشقان کُشِ تَگانِ معشوق‌اند برنایا د ز کُشِ تَگانِ آواز

قلمرو زبانی ■ برنایا: بلند نشود

قلمرو ادب ■ کشتگان: واژه‌آرایی یا تکرار ■ تکرار صامت «ش»: واج‌آرایی ■ مجاز: آواز: سخن ■ قالب شعر: قطعه
قلمرو فکری ■ معنی: عاشقان خود را فدای معشوق می‌کنند و از آن‌ها سخن و فریادی شنیده نمی‌شود. ■ مفهوم: رازداری عاشقانه، پاکبختگی

قلمرو زبانی ■ صاحب‌دلان: خداشناس‌ها، عارف‌ها ■ جیب: گریبان، یقه ■ مراقبت: در اصطلاح عرفانی، توجه بنده به حق و یقین بر اینکه خداوند در همه احوال، عالم بر ضمیر اوست ■ جیب مراقبت: اضافه استعاری ■ بحر: دریا ■ مکاشفت: در اصطلاح عرفانی، پی بردن به حقایق است ■ مستغرق: غرق شده ■ حذف فعل کمکی «بود» بعد از «شده» به قرینه لفظی ■ معاملت: اعمال عبادی، در متن درس، مقصود همان کار مراقبت و مکاشفت است. ■ به طریق: از روی، به روش ■ انبساط: شوخی، خودمانی ■ بوستان: باغ ■ «را» در جمله «ما را چه تحفه کرامت کردی»: حرف اضافه به معنی «برای» ■ تحفه: هدیه ■ کرامت کردی: بخشیدی
قلمرو ادب ■ سر به جیب مراقبت فرو بردن: کنایه از تفکر عارفانه داشتن ■ در بحر مکاشفت مستغرق شدن: کنایه از کشف حقیقت و پی بردن به آن ■ بحر مکاشفت: تشبیه ■ بوستان: استعاره از معرفت الهی

قلمرو فکری ■ معنی: یکی از عارفان در تفکر عارفانه فرو رفته و غرق دریای کشف حقایق الهی بود. آنگاه که از این اعمال و اندیشه به خود بازآمد، یکی از یاران، خودمانی (به شوخی) به او گفت: از این باغ معرفت چه هدیه‌ای برای ما آوردی تا به ما عطا کنی؟

قلمرو زبانی ■ چون: حرف ربط به معنی «وقتی که» ■ اصحاب: یاران ■ «را» در «هدیه اصحاب را»: حرف اضافه به معنی «برای» (برای هدیه اصحاب) ■ ضمیر پیوسته «م» در «بوی گلم»: مفعول (بوی گل مرا) ■ ضمیر پیوسته «م» در «دامنم از دست برفت»: مضاف‌الیه (دامن از دست من رفت)
قلمرو ادب ■ درخت گل: استعاره از عشق و معرفت الهی ■ بوی گل: استعاره از جلوه‌های عشق و معرفت ■ دامن از دست رفتن: کنایه از بی‌اختیار و از خود بی‌خود شدن ■ دست و مست: جناس ناهمسان

قلمرو فکری ■ معنی: گفت: به خاطر داشتم که چون به باغ الهی برسم، به عنوان هدیه برای دوستان، دامنم را از گل‌های معرفت پرکنم، اما چون به آنجا رسیدم، بوی گل چنان مرا مست کرد که از خود بی‌خود شدم. ■ مفهوم: از خود بی‌خود شدن عاشق

ای مرغ سحر! عشق ز پروانه بیاموز کان سوخته را جان شد و آواز نیامد

قلمرو زبانی ■ مرغ سحر: بلبل ■ «را» در «کان سوخته را جان شد»: فک اضافه: جان آن سوخته شد. ■ فعل «شد» در معنی «رفت» غیراسنادی و جان آن سوخته نهاد است.

قلمرو ادب ■ منادا شدن مرغ سحر: تشخیص ■ مرغ سحر: نماد عاشق مدعی ■ پروانه: نماد عاشق حقیقی ■ سوخته: کنایه از عاشق رنج‌کشیده ■ آن و جان: جناس ناهمسان

قلمرو فکری ■ معنی: ای بلبل، عشق را از پروانه بیاموز که جان او از بدن بیرون رفت؛ اما صدایی از او برنخاست. ■ مفهوم: رازداری عاشق

این مدعیان در طلبش بی‌خبران‌اند کان را که خبر شد، خبری باز نیامد

قلمرو زبانی ■ مدعی: ادعاکننده ■ ضمیر پیوسته «ش» در «طلبش»: مضاف‌الیه (طلب او)

قلمرو ادبی ■ بیت تلمیح دارد به حدیثی از پیامبر «عَرَفَ اللَّهُ كُلَّ لِسَانَةٍ»: (هرکس که خدا را شناخت زبانش گُند می‌شود).
قلمرو فکری ■ معنی: مدعیان شناخت خدا، در جستجوی او بی‌خبرند. هرکس که به شناخت خدا دست یافت، دیگر سخنی از او نمی‌شنوی. ■ **مفهوم**: از خود بی‌خود شدن عاشق و رازداری او

گلستان سعدی

کارگاه متن‌پژوهی

قلمرو زبانی

۱. جدول زیر را به کمک متن درس کامل کنید.

معنا	واژه معادل
دارای نشان پیامبری	وسیم
شادی‌بخش	مفرح
به خدای تعالی بازگشتن	انابت
قطع کردن مقرری	بریدن وظیفه

۲. سه واژه در متن بیابید که هم‌آوای آن‌ها در زبان فارسی وجود دارد.

۳. از متن درس برای کاربرد هریک از حروف زیر، سه واژه مهمّ املائی بیابید و بنویسید.

۴. در عبارت زیر، نقش دستوری ضمائر متصل را مشخص کنید.

بوی گُلَم چنان مست کرد که دامنم از دست برفت.

۵. در متن درس نمونه‌ای برای کاربرد هریک از انواع حذف (لفظی و معنایی) بیابید.

قلمرو ادبی

۶. واژه‌های مشخص‌شده، نماد چه مفاهیمی هستند؟

ای مرغ سحر! عشق ز پروانه بیاموز کان سوخته را جان شد و آواز نیامد

۷. با توجه به عبارت‌های زیر به پرسش‌ها پاسخ دهید.

باران رحمت بی‌حسابش همه را رسیده و خوان نعمت بی‌دریغش همه جا کشیده.
 فراش باد صبا را گفته تا فرش زمردین بگسترده و دایه ابر بهاری را فرموده تا بنات نبات در مهد زمین پیروند.
 الف) آرایه‌های مشترک دو عبارت را بنویسید.

ب) قسمت مشخص‌شده بیانگر کدام آرایه ادبی است؟

قلمرو فکری

۸. معنی و مفهوم عبارت‌های زیر را به نثر روان بنویسید.
عاکفان کعبه جلالش به تقصیر عبادت معترف که: ما عَبدناک حقَّ عبادتک.

یکی از صاحب‌دلان سر به جیب مراقبت فرو برده بود و در بحر مکاشفت مستغرق شده.

۹. مفهوم کلی مصراع‌های مشخص‌شده را بنویسید.

ابر و باد و مه و خورشید و فلک در کارند تا تو نانی به کف آری و به غفلت نخوری

چه غم دیوار امت را که دارد چون تو پشتیبان چه باک از موج بحر آن را که باشد نوح کشتیان؟

گر کسی وصف او ز من پرسد بی‌دل از بی‌نشان چه گوید باز؟

۱۰. از کدام سطر درس، مفهوم بیت زیر قابل استنباط است؟

هیچ نقّاشت نمی‌بیند که نقشی برکشد وان که دید، از حیرتش کلک از بَنان افکنده‌ای

سعدی

• تحلیل بیت:

قلمرو زبانی ■ ضمیر «ت» در «نقّاشت»: مفعول (تو را نمی‌بیند) ■ برکشد: نقّاشی کند ■ ضمیر «ش» در «حیرتش»: مضاف‌الیه (بنان او) ■ کلک: قلم ■ بنان: انگشت
قلمرو فکری ■ هیچ نقّاشی تو را نمی‌بیند که بتواند نقشی از تو بکشد. هر کسی که تو را دید، از حیرت و شگفتی، قلم را از انگشتش انداخته‌ای. ■ مفهوم: ناتوانی در توصیف و شناخت خدا

گنج حکمت: گمان

گویند که بطنی در آب روشنایی ستاره می‌دید. پنداشت که ماهی است؛ قصدی می‌کرد تا بگیرد و هیچ نمی‌یافت. چون بارها بیازمود و حاصلی ندید، فرو گذاشت. دیگر روز هرگاه که ماهی بدیدی، گمان بردی که همان روشنایی است؛ قصدی نپیوستی و ثمرت این تجربت آن بود که همه روز گرسنه بماند.
کلیله و دمنه، ترجمه نصرالله منشی

قلمرو زبانی ■ بط: مرغابی ■ پنداشت: تصوّر کرد ■ قصد: اراده ■ بیازمود: آزمایش کرد ■ حاصلی ندید: نتیجه‌ای نگرفت ■ فرو گذاشت: رها کرد ■ قصدی نپیوستی: اقدامی نمی‌کرد ■ ثمرت: نتیجه ■ «ی» در فعل‌های بدیدی، بردی و نپیوستی: نشانه ماضی استمراری در دستور تاریخی است: می‌دید، می‌برد، نمی‌پیوست

قلمرو ادبی ■ بط و ماهی و آب: تناسب

قلمرو فکری ■ مفهوم: ظاهر بینی و قیاس نابه‌جا

لغات مهم املائی

طاعت / قربت و نزدیکی / مزید نعمت / ممد حیات / مفرح ذات / تقصیر و کوتاهی / عذر / خوان نعمت / بی‌دریغ / پرده ناموس / گناه فاحش / وظیفه روزی / خطای منکر / فراش باد صبا / فرش زمردین / دایه ابر بهاری / بنات نبات / مهد زمین / خلعت نورزوی / قبای سبز ورق / اطفال شاخ / قدوم موسم ربیع / عصاره تاک / شهد فایق / نخل باسقی / شرط انصاف / سرور کاینات / مفرح موجودات / رحمت عالمیان / صفوت آدمیان / موج بحر / دست انابت / اعراض / تضرع و زاری / عاکفان کعبه / معترف / واصفان حلیه / تحیر / نسبت و منسوب / صاحب‌دلان / جیب مراقبت / بحر مکاشفت / مستغرق / معاملات / طریق انبساط / تحفه و هدیه / مدعیان / بط و مرغابی / قصد / ثمرت تجربت

بانک سؤالات تشریحی (شبیه‌ساز امتحان نهایی)

الف قلمرو زبانی - معنی واژه

۱. معنی واژه‌های مشخص‌شده را با توجه به شعر و نثر زیر بنویسید. (انمره)

الف) تو نمایندهٔ فضلی تو سزاوار ثنایی

ب) هر نفسی که فرو می‌رود ممد حیات است.

ج) تخم خرمایی به تربیتش نخل باسق گشته.

د) نتوان شبه تو گفتن که تو در وهم نیایی

۲. معادل درست توضیح عرفانی زیر را از داخل کمانک انتخاب کنید. (۰/۲۵)

کمال توجه بنده به حق و یقین بر این که خداوند در همهٔ احوال، عالم بر ضمیر اوست. (مراقبت / مکاشفت)

۳. در بیت زیر یک برابر معنایی مناسب برای واژهٔ «شادی» بنویسید. (۰/۲۵)

همه عزّی و جلالی، همه علمی و یقینی

همه نوری و سروری، همه جودی و جزایی

۴. عبارت «حرکت به سوی مقصدی برای به دست آوردن و جست‌وجوی چیزی» در توضیح کدام واژه آمده است؟ (۰/۲۵)

الف) اتراف

ب) پویدن

ج) مشایعت

د) وصول

۵. معنی واژه‌های مشخص‌شده را بنویسید. (انمره)

الف) تو نمایندهٔ فضلی، تو سزاوار ثنایی

ج) درختان را به خلعت نوروزی قبای سبز ورق در بر گرفته

۶. کدام واژه به معنای «دارای نشان پیامبری» است؟ (۰/۲۵)

الف) نسیم

ب) وسیم

ج) قسیم

د) جسیم

۷. معادل معنایی مناسب را از داخل کمانک انتخاب کنید. (۰/۵)

الف) حرکت به سوی مقصدی برای به دست آوردن و جست‌وجوی چیزی (پویدن - اعراض کردن)

ب) حالتی که در آن، احساس بیگانگی و ملاحظه و رودربایستی نباشد. (اعتکاف - انبساط)

۸. معنی کدام واژه نادرست است؟ (۰/۲۵)

الف) انابت: توبه

ب) جود: بخشش

ج) حلیه: زیور

د) صفوت: صفا

۹. معادل واژه‌های «ستون الف» را از کلمات «ستون ب» انتخاب کنید (یک واژه در ستون ب اضافه است). (انمره)

الف	ب
الف) تضرّع	۱- برگزیده
ب) خوان	۲- شادی‌بخش
ج) فایق	۳- صاحب جمال
د) مفزح	۴- زاری کردن
	۵- سفره

۱۰. معادل معنایی «سرانگشت» را در بیت زیر بیابید. (۰/۲۵)

«هیچ نقّاشت نمی‌بیند که نقشی برکشد»

وان که دید، از حیرتش کلک از بنان افکنده‌ای»

۱۱. معنی واژه‌های مشخص‌شده را با توجه به شعر و نثر زیر بنویسید. (انمره)

الف) عاکفان کعبهٔ جلالش به تقصیر عبادت معترف

ب) یکی از صاحب‌دلان سر به جیب مراقبت فرو برده بود.

ج) بازش بخواند؛ باز اعراض کند.

د) عصاۀ تاکی به قدرت او شهد فایق شده.

۱۲. معادل درست توضیح عرفانی زیر را از داخل کمانک انتخاب کنید. (۰/۲۵)

«کمال توجه بنده به حق و یقین بر این که خداوند در همهٔ احوال، عالم بر ضمیر اوست. (مراقبت / مکاشفت)»

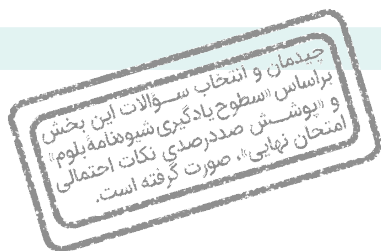
۱۳. برابر معنایی واژگان زیر را در عبارت داده‌شده بیابید و بنویسید. (۰/۵)

ب) بالیده:

الف) رز:

«اطفال شاخ را به قدوم موسم ربیع، کلاه شکوفه برسر نهاده، عصاۀ تاکی به قدرت او شهد فایق شده و تخم خرمایی به تربیتش نخل باسق گشته.»

(خرداد ۱۴۰۳)

(دی ۱۳۹۷)

(دی ۱۳۹۸)

(شهریور ۱۳۹۹)

(دی ۱۴۰۰)

(خرداد ۱۳۹۸)

(خرداد ۱۴۰۱)

(دی ۱۴۰۱)

۱۴. کدام تساوی به درستی بیان شده است؟ (۰/۲۵)

- الف تحفه: ارمغان
ب انبساط: رودریاستی داشتن
ج بنان: انگشتان
د تقصیر: گناهان

۱۵. در دو بیت زیر دو واژه بیابید که در معنی مشترک باشند. (۰/۵)

«همه درگاه تو جویم، همه از فضل تو پویم»
«آن کسه هفت اقلیم عالم را نهاد»
همه توحید تو گویم، که به توحید سزایی
همرکسی را هرچه لایق بود داد»

ب قلمرو زبانی - املا

۱۶. املاي درست را از داخل کمانک انتخاب کنید. (۰/۷۵)

- الف واصفان حلیه جمالش به تحیر (منسوب / منسوب) که: ما عَرَفْنَاكَ حَقَّ مَعْرِفَتِكَ.
ب همه از (بهر - بحر) تو سرگشته و فرمانبردار
ج تو حکیمی تو عظیمی تو کریمی تو رحیمی
د تو نماینده فضل تو سزاوار (ثنایی / سنایی)
۱۷. در هر یک از آیات زیر یک نادرستی املايي وجود دارد. درست آن را بنویسید. (۰/۵)
الف تو حکیمی تو عظیمی تو کریمی تو رحیمی
ب نتوان وصف تو گفتن که تو در فهم ننگی
۱۸. واژه درست را از داخل کمانک انتخاب کنید. (۰/۵)
الف طاعتش موجب (قربت - غربت) است و به شکر اندرش مزید نعمت.
ب واصفان حلیه جمالش به تحیر (منسوب - منسوب)

۱۹. در گروه کلمات زیر، چهار نادرستی املايي وجود دارد. صحیح آن را بنویسید. (انمره)

جیب مراقبت - طریق انبساط - قبای سبز ورق - عساره تاک - تقصیر عبادت - ممد حیات - تهفه و هدیه

۲۰. در عبارت زیر، یک نادرستی املايي وجود دارد؛ آن را بیابید و شکل درست آن را بنویسید. (۰/۲۵)
«عصاره تاکی به قدرت او شهد فایغ شده.»

۲۱. در کدام یک از گزینه های زیر غلط املايي وجود دارد؟ درست آن را بنویسید.

- الف عاکفان کعبه جلالش به تقصیر عبادت معترف و واصفان حلیه جمالش به تحیر منسوب.
ب سرور کاینات و مفخر موجودات و رحمت عالمیان و سفوت آدمیان و تتمه دور زمان.

۲۲. در گروه کلمه های زیر، چند مورد نادرستی املايي وجود دارد؛ شکل درست هریک را بنویسید. (۱/۲۵)

«موجب قربت - مفرح ذات - خان نعمت - گناه فاهش - قبای سبز ورق - شهد فایغ - نخل باسق - صفوت آدمیان - دست عنابت - عاکفان کعبه - واصفان حلیه - بحر مکاشفت - سمرت این تجربت»

ب قلمرو زبانی - دستور

۲۳. نوع حذف را در هریک از موارد زیر تعیین کنید. (۰/۵)

- الف بنده همان به که ز تقصیر خویش
ب در هر نفسی دو نعمت موجود است و بر هر نعمتی شکری واجب.
۲۴. در بیت «همه از بهر تو سرگشته و فرمانبردار / شرط انصاف نباشد که تو فرمان نبری» (۰/۵)
الف کدام فعل حذف شده است؟
ب نوع حذف را بنویسید.

۲۵. در عبارت «چون برسیدم بوی گلم چنان مست کرد که دامنم از دست برفت» (۰/۷۵) الف جمله «پایه» یا «هسته» را مشخص کنید. ب نقش دستوری واژه های مشخص شده را، به ترتیب، بنویسید.

۲۶. در کدام عبارت واژه «هم آوا» وجود ندارد؟ (۰/۲۵)

- الف منت خدای را که طاعتش موجب قربت است و به شکر اندرش مزید نعمت.
ب باران رحمت بی حسابش همه را رسیده و خوان نعمت بی دریغش همه جا کشیده.
ج اطفال شاخ را به قدوم موسم ربیع کلاه شکوفه بر سر نهاده.
د یکی از صاحب دلان سر به جیب مراقبت فرو برده بود و در بحر مکاشفت مستغرق شده.

۲۷. نوع حذف فعل در کدام گزینه با بقیه متفاوت است؟ (۰/۲۵)

- الف هر نفسی که فرو می رود ممد حیات است و چون برمی آید مفرح ذات.
ب عصاره تاکی به قدرت او شهد فایغ شده و تخم خرمایی به تربیتش نخل باسق گشته.
ج یکی از صاحب دلان سر به جیب مراقبت فرو برده بود و در بحر مکاشفت مستغرق شده.
د پس در هر نفسی دو نعمت موجود است و بر هر نعمتی شکری واجب.

۲۸. نوع حذف فعل را در ابیات زیر مشخص کنید. (۵/۵)

الف) بنده همان به که ز تقصیر خویش	عذر بـه درگاه خـدای آورد
ب) کـرم بـین و لطف خداوندگار	گـنه بـنده کرده سـت و او شـرمسار

۲۹. در عبارت زیر یک ترکیب وصفی و یک ترکیب اضافی بیابید. (۵/۵)

«باران رحمت بی حسابش همه را رسیده و خوانِ نعمت بی دریغش همه جا کشیده»

۳۰. نوع حرف «و» در کدام گزینه متفاوت است؟ (۲۵/۵)

الف) از دست و زبان که برآید	کـز عهـده شـکرش بـه درآید؟
ب) لب و دندان سنایی، همه توحید تو گوید	مگر از آتش دوزخ بودش روی رهایی
ج) همه از بهر تو سرگشته و فرمائبردار	شرط انصاف نباشد که تو فرمان نبری
د) ای مرغ سحر! عشق ز پروانه بیاموز	کان سوخته را جان شد و آواز نیامد

۳۱. نقش دستوری واژه‌های مشخص شده را بنویسید. (انمره)

ای مرغ سحر! عشق ز پروانه بیاموز کان سوخته را جان شد و آواز نیامد

۳۲. نوع حرف «را» در کدام گزینه متفاوت است؟ (۲۵/۵)

الف) باران رحمت بی حسابش همه را رسیده و خوانِ نعمت بی دریغش همه جا کشیده.

ب) اطفال شاخ را به قدوم موسم ربیع کلاه شکوفه بر سر نهاده.

ج) از این بوستان که بودی، ما را چه تحفه کرامت کردی؟

د) به خاطر داشتم که چون به درخت گل رسم، دامنی پُر کنم هدیه اصحاب را.

۳۳. نقش دستوری ضمائر پیوسته بیت زیر را بنویسید. (۵/۵)

«هیچ نقاشت نمی بیند که نقشی برکشد وان که دید، از حیرتش کلک از بنان افکنده‌ای»

(دی ۱۴۰۲)

۳۴. واژه «هم‌آوا» را در عبارت زیر بیابید و مترادف آن را بنویسید.

«منت خدای را عز و جل که طاعتش موجب قربت است.»

۳۵. در متن «چون حق تعالی بنده‌ای را گزید و مستغرق خود گردانید، هر که دامن او را بگیرد و از او حاجت طلبد، بی آنکه آن بزرگ یاد کند و عرضه دهد، حق،

(دی ۱۴۰۱)

آن را برآرد.»

الف) فعل «بگیرد» ماضی التزامی است یا مضارع التزامی؟

ب) نقش دستوری واژه‌های مشخص شده را، به ترتیب، بنویسید.

(شهریور ۱۴۰۲ - با کمی تغییر)

۳۶. در مصراع اول، بیت زیر، نوع حذف فعل (قرینه لفظی / معنایی) را مشخص کنید. (۲۵/۵)

«کرم بین و لطف خداوندگار گنه بنده کرده است و او شرمسار»

۳۷. با توجه به جمله‌های زیر، برای هریک از واژگان داخل جدول، یک «معادل یا برابر معنایی» بنویسید. (انمره)

- تا بنات نبات در مهد زمین پیرورد.

- منت خدای را، عز و جل، که طاعتش موجب قربت است.

- وظیفه روزی به خطای منکر نبرد.

- عصاره تاکی به قدرت او شهد فایق شده.

معنا	واژه معادل
وجه معاش	
رُستنی	
عسل خالص	
نیکویی	

۳۸. نقطه مقابل «ذُل» را بنویسید. (۲۵/۵)

۳۹. نوع حرف «را» در متن زیر بررسی کنید. (۵/۵)

«دایه ابر بهاری را فرموده و اطفال شاخ را به قدوم موسم ربیع، کلاه شکوفه بر سر نهاده.»

ت قلمرو ادبی

(دی ۱۴۰۰)

۴۰. با توجه به عبارت زیر به سوالات پاسخ دهید: (۷۵/۵)

«فراش باد صبا را گفته تا فرش زمردین بگسترده و دایه ابر بهاری را فرموده تا بنات نبات در مهد زمین پیرورد.»

الف) یک مورد اضافه تشبیهی در متن بیابید.

ب) کدام واژه استعاره است؟ مفهوم آن چیست؟

(خرداد ۱۴۰۱)

۴۱. مفهوم نمادین مورد مشخص شده را بنویسید. (۰/۲۵)

«ای مرغ سحر! عشق ز پروانه بیاموز
کان سوخته را جان شد و آواز نیامد»

(شهریور ۱۴۰۱)

۴۲. با توجه به عبارت زیر، پاسخ درست را برگزینید. (۰/۲۵)

آرایه بارز بیت «همه غیبی تو بدانی، همه عیبی تو ببوشی / همه بیشی تو بکاهی، همه کمی تو فزایی»، «تضمین» است یا «تلمیح»؟

(شهریور ۱۴۰۱)

۴۳. کدامیک از واژگان مشخص شده در عبارت زیر، «مشبّه به» است؟ (۰/۲۵)

«فَراش باد صبا را گفته تا فرش زمردین بگسترده و دایه ابر بهاری را فرموده تا بنات نبات در مهد زمین بپرورد.»

(خرداد ۱۴۰۲)

۴۴. واژگان پدیدآورنده آرایه لفظی «سجع» در عبارت زیر، کدام اند؟ (۰/۵)

«هر نفسی که فرو می رود ممد حیات است و چون برمی آید مُفَرَح ذات.»

(خرداد ۱۴۰۲)

۴۵. جای خالی عبارت زیر را، به درستی، پُر کنید. (۰/۲۵)

در بیت زیر، کاربرد آرایه های «تشبیه»، «مراعات نظیر»، «تلمیح» و «.....» مشهود است.

«چه غم دیوار اَمّت را که دارد چون تو پشتیبان؟ / چه باک از موج بحر آن را که باشد نوح کشتیبان؟»

۴۶. قسمت های مشخص شده بیانگر کدام آرایه اند؟ (۰/۵)

[الف] فزاش باد صبا را گفته تا فرش زمردین بگسترده.
[ب] اطفال شاخ را به قدوم موسم ربیع، کلاه شکوفه بر سر نهاده.

۴۷. آرایه مناسب را از داخل کمانک انتخاب کنید. (۰/۵)

[الف] همه غیبی تو بدانی همه عیبی تو ببوشی	همه بیشی تو بکاهی، همه کمی تو فزایی	(جناس - تضمین)
[ب] لب و دندان سنایی، همه توحید تو گوید	مگر از آتش دوزخ بودش روی رهایی	(استعاره - مجاز)

۴۸. برای هر یک از موارد زیر، آرایه ای مناسب از میان «کنایه، مراعات نظیر، تلمیح و استعاره» انتخاب کنید. (انمره)

[الف] همه غیبی تو بدانی همه عیبی تو ببوشی	همه بیشی تو بکاهی، همه کمی تو فزایی
[ب] ابر و باد و مه و خورشید و فلک در کارند	تا تو نانی به کف آری و به غفلت نخوری
[ج] ملکا ذکر تو گویم که تو پاکئی و خدایی	نروم جز به همان ره که توام راه نمایی

[د] بوی گُل چنان مست کرد که دامنم از دست برفت.

۴۹. در متن زیر یک استعاره، یک کنایه و یک تشبیه بیابید. (۰/۷۵)

«یکی از صاحب دلان سر به جیب مراقبت فروبرده بود و در بحر مکاشفت مستغرق شده؛ آنکه که از این معاملات باز آمد، یکی از یاران به طریق انبساط گفت: از این بوستان که بودی، ما را چه تحفه کرامت کردی؟»

۵۰. آرایه «ایهام تناسب» را در بیت زیر مشخص کنید و توضیح دهید. (۰/۷۵)

لب و دندان سنایی، همه توحید تو گوید
مگر از آتش دوزخ بودش روی رهایی

۵۱. بیت زیر فاقد کدام آرایه است؟ (۰/۲۵)

همه غیبی تو بدانی همه عیبی تو ببوشی
همه بیشی تو بکاهی، همه کمی تو فزایی

[الف] جناس [ب] تلمیح [ج] تشبیه [د] تضاد

۵۲. «نصرالله منشی» کدام کتاب را به فارسی ترجمه کرد؟ (۰/۲۵)

(شهریور ۱۳۹۸)

۵۳. قسمت مشخص شده متن زیر، بیانگر کدام آرایه ادبی است؟ (۰/۲۵)

«فَراش باد صبا را گفته تا فرش زمردین بگسترده و دایه ابر بهاری را فرموده تا بنات نبات در مهد زمین بپرورد.»

(دی ۱۴۰۲)

۵۴. مفهوم کنایه مشخص شده را بنویسید. (۰/۲۵)

«تا تو نانی به کف آری و به غفلت نخوری»

(دی ۱۴۰۲)

۵۵. در عبارت زیر واژگان سجع را بنویسید. (۰/۲۵)

«عصاره تاکی به قدرت او شهد فایق شده و تخم خرمایی به تربیتش نخل باسق گشته.»

۵۶. درستی یا نادرستی جمله زیر را مشخص نمایید. (۰/۲۵)

نصرالله منشی، مترجم کتاب «کلیله و دمنه» است.

ث قلمرو فکری

(دی ۱۳۹۷)

۵۷. در عبارت زیر مفهوم قسمت مشخص شده را بنویسید. (۰/۲۵)

«بوی گُل چنان مست کرد که دامنم از دست برفت.»

(خرداد ۱۳۹۸)

۵۸. مفهوم کلی مصراع دوم بیت زیر با کدام گزینه مناسبت دارد؟ (۰/۲۵)

«هیچ نقّاشت نمی بیند که نقشی برکشد
و آن که دید، از حیرتش کلک از بَنان افکنده ای»

[الف] ما عَبدناک حَقّ عِبَادَتِک. [ب] ما عَرَفناک حَقّ مَعْرِفَتِک.

(خرداد ۱۴۰۰)

۵۹. در نوشته زیر، منظور از «به طریق انبساط»، چیست؟ (۵/۲۵)

«یکی از یاران به طریق انبساط گفت: از این بوستان که بودی، ما را چه تحفه کرامت کردی؟»

(دی ۱۴۰۱)

۶۰. بیت «دست انابت به امید اجابت به درگاه حق جل و علا برداشتن» و بیت زیر، بر کدام مفهوم مشترک تأکید دارند؟ (۵/۵)

«بنده همان به که ز تقصیر خویش غُذر بـه درگاه خـدای آورد»

۶۱. معنی و مفهوم هریک از موارد زیر را به نثر روان بنویسید. (۲/۵)

(دی ۱۳۹۸)

الف) پرده ناموس بندگان به گناه فاحش ندرد و وظیفه روزی به خطای مُنکر نبرد.

(خرداد ۱۳۹۹)

ب) یکی از صاحب‌دلان سر به جیب مراقبت فروبرده بود.

ج) کرم بین و لطف خداوندگار گنه بنده کرده است و او شرمسار

(خرداد ۱۴۰۲)

د) عصا تکی به قدرت او شهد فایق شده.

۶۲. معنی عبارات و ابیات زیر را بنویسید. (۴/۵)

الف) همه توحید تو گویم که به توحید سزایی

ب) همه بیشی تو بکاهی، همه کمی تو فزایی

ج) گر کسی وصف او ز من پرسد بی دل از بی‌نشان چه گوید باز؟

د) این مدعیان در طلبش بی‌خبران‌اند کان را که خبر شد، خبری باز نیامد

هـ) پرده ناموس بندگان به گناه فاحش ندرد.

و) دایه ابر بهاری را فرموده تا نبات نبات در مهد زمین بپرورد.

ز) عاکفان کعبه جلالش به تقصیر عبادت معترف.

ح) بوی گلم چنان مست کرد که دامنم از دست برفت.

۶۳. بیت زیر فاقد کدام مفهوم است؟ (۵/۲۵)

«همه بیشی تو بکاهی، همه کمی تو فزایی»

«همه غیبی تو بدانی همه عیبی تو پیوشی»

د) هوالرزاق

ج) تُعَزَّ من تشاء و تُذَلَّ من تشاء

ب) عَلام الغیوب

الف) سَئار العیوب

۶۴. مفهوم مشترک ابیات زیر را بنویسید. (۵/۵)

الف) از دست و زبان که برآید کز عهده شکرش به درآید؟

ب) فضل خدای را که تواند شمار کرد؟ یا کیست آن که شکر یکی از هزار کرد؟

۶۵. کدام بیت به مفهوم کنایی مشخص شده نزدیک است؟ (۵/۵)

«به خاطر داشتیم که چون به درخت گل رسم، دامنِ پُر کنم هدیه اصحاب را. چون رسیدم، بوی گلم چنان مست کرد که دامنم از دست برفت!»

الف) در ره عشق که از سیل بلا نیست گذار کرده‌ام خاطر خود را به تمنای تو خوش

ب) چنان پر شد فضای سینه از دوست که یاد خویش گم شد از ضمیرم

۶۶. کدام گزینه با بیت زیر ارتباط مفهومی دارد؟ (۵/۲۵)

«تو را چنان که تویی هر نظر کجا بیند به قدر دانش خود هر کسی کند ادراک»

ب) ما عَرَفْنَاكَ حَقَّ مَعْرِفَتِكَ.

الف) ما عَبَدْنَاكَ حَقَّ عِبَادَتِكَ

۶۷. مفهوم کدام گزینه به ابیات زیر نزدیک نیست؟ (۵/۲۵)

وز هر چه گفته‌اند و شنیدیم و خوانده‌ایم

«ای برتر از خیال و قیاس و گمان و وهم

ما همچنان در اول وصف تو مانده‌ایم»

مجلس تمام گشت و به آخر رسید عمر

جهدم به آخر آمد و دفتر تمام شد

که همچو صنع خدایی ورای ادراکی

نتوان شبه تو گفتن که تو در وهم نیایی

بی‌دل از بی‌نشان چه گوید باز؟

الف) شرح غمت به وصف نخواهد شدن تمام

ب) ز وصف حسن تو حافظ چگونه نطق زند

ج) نتوان وصف تو گفتن که تو در فهم نگنجی

د) گر کسی وصف او ز من پرسد

۶۸. مفهوم مشترک ابیات زیر را بنویسید. (۵/۵)

کان را که خبر شد، خبری باز نیامد

کی خبر یابی ز جانان یک زمان

الف) این مدعیان در طلبش بی‌خبران‌اند

ب) تا نگردي بی‌خبر از جسم و جان

۶۹. بیت زیر به مفهوم کدام عبارت نزدیک است؟ (۵/۲۵)

«نوید داد که عام است فیض رحمت او»

«بیا که دوش به مستی سروش عالم غیب

الف) باران رحمت بی حسابش همه را رسیده و خوان نعمت بی دریغش همه جا کشیده.

ب) پرده ناموس بندگان به گناه فاحش ندرد و وظیفه روزی به خطای مُنکر نبرد.

آزمون شماره ۱	سؤالات شبیه‌ساز امتحان نهایی نوبت اول			تألیف
	درس: فارسی ۳	رشته: مشترک تمامی رشته‌ها	مدت امتحان: ۷۰ دقیقه	تاریخ: / /

ردیف	سؤالات	بارم
	قلمرو زبانی (۷ نمره)	
۱	معنی لغات مشخص شده را بنویسید. الف) عصارة تاکی به قدرت او شهد فایق شده. ب) از داخل کازیه یک پاکت کهنه برداشت.	۰/۵
۲	در بیت زیر واژه‌ای معادل «باد گرم مهلک» بیابید. در گلشن زمانه نیابم نسیم لطف دود از سموم غصه به گلشن درآورم	۰/۲۵
۳	در کدام گزینه واژه «دستور» با مصراع «چه نیکو گفت با جمشید دستور» هم‌معناست؟ الف) پس آن گاه دستور را پیش خواند ب) لیک کس را دید جان دستور نیست	۰/۲۵
۴	املاي درست را از داخل کمانک انتخاب کنید. الف) مثل وصله های رنگارنگ بر (طیلسان - تیلسان) آبی مدیترانه دوخته شده است. ب) واصفان حلیه جمالش به تحیر (منصوب - منسوب).	۰/۵
۵	در هر یک از عبارات زیر یک غلط املايي وجود دارد. آن‌ها را بیابید و اصلاح کنید. الف) چرا در ایل مانده‌ای و عمر را به بتالت می‌گذرانی؟ ب) آواز پر جبریل همواره در زیر قرفه بلند آسمانش به گوش می‌رسد.	۰/۵
۶	در هر یک از ابیات زیر واژه‌ای دارای هم‌آوا پیدا کنید. الف) هرکسی از ظن خود شد یار من از درون من نجست اسرار من ب) گفت از بهر غرامت جامه‌ات بیرون کنم گفت پوسیده است جز نقشی ز پود و تار نیست	۰/۵
۷	از میان کلمات زیر دو غلط املايي بیابید و صحیح آن را بنویسید. «زنبور طفیلی - ترقی عدلیه - طاق ضربی - چریق آفتاب - شیر ارغند - دم ستوران - بحر مکاشفت - سفوت آدمیان»	۰/۵
۸	کاربرد فعل‌های مشخص شده در کدام مصراع اسنادی و در کدام مصراع غیراسنادی است؟ الف) زاهد ظاهرپرست از حال ما آگاه نیست ب) آن که در خواب نشد چشم من و پروین است	۰/۵
۹	با توجه به بیت‌های: دست از مس وجود چو مردان ره بشوی گر در سرت هوای وصال است حافظا الف) در بیت دوم کدام کلمه مناداست؟ ج) نقش ضمیر پیوسته در بیت دوم چیست؟ ب) کدام گروه اسمی در مصراع دوم بیت اول مفعول است؟ د) مسند را در بیت اول و یک پیوند وابسته‌ساز در بیت دوم بیابید.	۱/۲۵
۱۰	درستی و نادرستی موارد زیر را مشخص کنید. الف) ضمیر پیوسته در بیت «وجه خدا اگر شودت منظر نظر / زین پس شکی نماند که صاحب نظر شوی» «مضاف‌الیه مضاف‌الیه» است. ب) بیت «روزها گر رفت، گورو، باک نیست / تو بمان، ای آن که جز تو پاک نیست» دارای هفت جمله است. ج) در بیت «همه از بهر تو سرگشته و فرمانبردار / شرط انصاف نباشد که تو فرمان نبری» هم «و» ربط وجود دارد هم حذف فعل به قرینه معنایی. درست ☐ نادرست ☐	۰/۷۵
۱۱	در هر یک از عبارات زیر یک «وابسته وابسته» وجود دارد. نوع آن‌ها را بنویسید. الف) آن عالم پر شگفتی و راز، سرایی سرد و بی‌روح شد، ساخته چند عنصر. ب) از دامنه کوه‌ها به سینه کویر سرازیر می‌شود و از دل ارگ مزینان سر برمی‌دارد.	۰/۵
۱۲	الگوی اجزای اصلی جملات گروه سمت راست را از ستون مقابل پیدا کنید. (یک الگو اضافه است). الف) پروانه خود را بر میان آتش زند ب) او بنده خود را عاشق خود کند ج) در ره عشق نشد کس به یقین محرم راز ۱) نهاد + مسند + فعل ۲) نهاد + مفعول + مسند + فعل ۳) نهاد + مفعول + فعل ۴) نهاد + متمم + مسند + فعل	۰/۷۵

ردیف	سؤالات	بارم
۱۳	در بیت زیر چند مفعول وجود دارد؟ بگفتا دل ز مهرش کی کنی پاک؟ بگفت آن گه که باشم خفته در خاک	۰/۲۵
	قلمرو ادبی (۵ نمره)	
۱۴	در هر یک از بخش‌های مشخص شده کدام آرایه ادبی دیده می‌شود؟ الف) ای مهربان‌تر از برگ در بوسه‌های باران ب) نی حریف هر که از یاری بُرید ج) بگفتا دل ز مهرش کی کنی پاک؟ د) گفت می بسیار خوردی زان چنین بی خود شدی بیداری ستاره در چشم جویباران پرده‌هایش پرده‌های ما درید بگفت آن گه که باشم خفته در خاک گفت ای بیهوده‌گو، حرف کم و بسیار نیست	۱
۱۵	در هر یک از موارد زیر آرایه درست را از داخل کمانک انتخاب کنید. الف) تا چشم بشر نبیندت روی ب) شانه می‌آید به کار زلف در آشفستگی بنهفته به ابر چهر دل‌بند آشنایان را در ایام پریشانی پیرس (حسن تعلیل - کنایه) (تشبیه - اسلوب معادله)	۰/۵
۱۶	بیت زیر از حافظ بر پایه گفت‌وگو و سوال و جواب سروده شده است. به این نوع شعر در اصطلاح ادبی چه می‌گویند؟ گفتم غم تو دارم گفتا غمت سرآید گفتم که ماه من شو گفتا اگر برآید	۰/۵
۱۷	با توجه به ابیات: ای دیو سپید پای در بند تا وارهی از دم سورتوران باشیر سپهر بسته پیمان الف) دماوند در شعر بهار نماد چیست؟ ب) در کدام مصراع بیت اول آرایه تلمیح به کار رفته است؟ ج) در بیت سوم منظور از «شیر سپهر» چیست؟ د) کدام واژه در بیت دوم «مشبه‌به» است؟ ای گنبد گیتی ای دماوند! وین مردم نحس دیوماند با اختر سعد کرده پیوند	۱
۱۸	نام صاحب هر یک از آثار داده شده را از داخل کمانک انتخاب کنید. الف) کویر (شریعتی - باستانی پاریزی) ب) تمهیدات (سهروردی - عین القضات)	۰/۵
۱۹	در بین آثار زیر یک اثر از شفیعی کدکنی و یک اثر از محمد بهمن بیگی انتخاب کنید. قصه شیرین فرهاد - فیه ما فیه - بخارای من ایل من - از پاریز تا پاریس - مثل درخت در شب باران	۰/۵
۲۰	جای خالی را با مصراع مناسب پر کنید. آیینۀ نگاهت پیوندد صبح و ساحل	۰/۵
۲۱	مصراع دیگر هر بیت را از میان گزینه‌ها انتخاب کنید. (۱) ای بی‌خبر بکوش که صاحب خبر شوی (الف) تا راهرو نباشی کی راهبر شوی (ب) هان ای پسر بکوش که روزی پدر شوی (۲) فریادها برانگیخت از سنگ کوهساران الف) ای جویبار جاری! زین سایه برگ مگریز ب) باز آ که در هوایت خاموشی جنونم	۰/۵
	قلمرو فکری (۸ نمره)	
۲۲	معنی هر یک از عبارات و ابیات زیر را به نثر ساده و روان بنویسید. الف) پرده ناموس بندگان به گناه فاحش ندرد. ب) سودای عشق از زیر کی جهان بهتر ارزد. ج) آن شب گل‌های الماس شکفتند و قندیل زیبای پروین سر زد. د) در پیشگاه اهل خرد نیست محترم ه) تا درد و ورم فرونشینند و) آتش است این بانگ نای و نیست باد ز) بنده همان به که ز تقصیر خویش هر کس که فکر جامعه را محترم نداشت کافور بر آن ضماد کردند هر که این آتش ندارد نیست باد عذر به درگاه خدای آورد	۰/۵ ۰/۵ ۰/۵ ۰/۵ ۰/۷۵ ۰/۷۵ ۰/۵

ردیف	سؤالات	بارم
۲۳	مفهوم مناسب را از میان گزینه‌ها انتخاب کنید. الف) دور شو از برم ای واعظ و بیهوده مگوی (۱) نفی ریاکاری ب) محرم این هوش جز بی‌هوش نیست (۲) ناهشیاری عاشق من نه آنم که دگر گوش به تزویر کنم (۲) پندپذیری مر زبان را مشتری جز گوش نیست (۲) محرم راز بودن عاشق	۰/۵
۲۴	با توجه به سروده «در کف‌ها کاسه زیبایی / بر لب‌ها تلخی دانایی / شهر تو در جای دگر / ره می‌بر با پای دگر» چرا شاعر دانایی را نکوهش می‌کند؟	۰/۵
۲۵	بیت زیر بر چه مفهومی تأکید دارد؟ آیین طریق از نفس پیر مغان یافت آن خضر که فرخنده‌پی‌اش نام نهادند	۰/۵
۲۶	عبارت «در عشق قدم نهادن کسی را مسلّم شود که با خود نباشد و خود را ایثار عشق کند.» با کدام بیت زیر ارتباط معنایی دارد؟ الف) می‌تواند حلقه بر در زد حریم حسن را ب) من که هر آنچه داشتم اول ره گذاشتم در رگ جان هر که را چون زلف، پیچ و تاب هست حال برای چون تویی اگر که لایقم بگو	۰/۲۵
۲۷	مفهوم مشترک ابیات زیر را بنویسید. الف) شو و منفجر ای دل زمانه ب) دلا خموشی چرا؟ چو خم نجوشی چرا؟ وان آتش خود نهفته میسند برون شد از پرده راز، تو پرده پوشی چرا؟	۰/۵
۲۸	با توجه به محتوای غزل اجتماعی، مفهوم موارد مشخص شده را در غزل عارف قزوینی بنویسید. الف) همت از باد سحر می طلبم گر ببرد ب) آن کسی را که در این ملک سلیمان کردیم خبر از من به رفیقی که به طرف چمن است ملت امروز یقین کرد که او اهرمن است	۰/۵
۲۹	درک و دریافت خود را از بیت زیر بنویسید. دست از مس وجود چو مردان ره بشوی تا کیمیای عشق بیابای و زر شوی	۰/۵
۳۰	جای خالی را با واژه‌های مناسب پر کنید. الف) مفهوم بیت «مستمع صاحب‌سخن را بر سر کار آورد/ غنچه خاموش بلبل را به گفتار آورد» به تأثیر اشاره دارد. ب) مفهوم بیت «عشق چون آید برد هوش دل فرزانه را/ دزد دانا می‌کشد اول چراغ خانه را» برتری عشق بر است.	۰/۵
۳۱	ترکیب مشخص شده در عبارت زیر یادآور بیتی از کدام شاعر است؟ «آخرین چراغ امپراتوری روم را موسولینی روشن کرد که چند صبحی تا حبشه و قلب اروپا نیز پیش راند اما همه می‌دانیم که دولت مستعجل بود.»	۰/۲۵
	موفق باشید.	۲۰

در اینجا کنار هر پاسخ، یک تگ تاکسونومی براساس سطوح یادگیری شیوهنامه علوم (مصوب آموزش و پرورش) گذاشته‌ایم تا شما با سطح هر سؤال و پاسخ آن به خوبی آشنا شوید. در پایین صفحات پاسخ‌نامه، نشانه‌های سطوح یادگیری را مشخص کرده‌ایم.

۳۴. قربت هم‌آوای غربت (۰/۲۵)
۳۵. الف) مضارع التزامی (۰/۲۵) ب) حق (نهاد)
- (۰/۲۵) (مستغرق (مسند) (۰/۲۵)
۳۶. حذف فعل «بین» بعد از خداوندگار به قرینه لفظی (۰/۲۵)
۳۷. وجه معاش: وظیفه (۰/۲۵)
- رستنی: نبات (۰/۲۵)

عسل خالص: شهد فایق (۰/۲۵)

نیکویی: ممت (۰/۲۵)

۳۸. عَزَّ (۰/۲۵)

۳۹. «را» در «دایه ابر بهاری را فرموده» حرف اضافه و به معنی «به» است (۰/۲۵) و در «اطفال شاخ را به قدوم موسع ربیع...» فک اضافه و جایگزین کسره اضافه است (۰/۲۵).

۴۰. الف) فراش باد/ دایه ابر/ بنات نبات/ مهد زمین (هر کدام از موارد صحیح است. (۰/۲۵)

ب) فرش زمردین (۰/۲۵) استعاره از سبزه‌ها (۰/۲۵)

۴۱. نماد عاشق حقیقی و وفادار

۴۲. تلمیح (به ستارالعیوب و علام الغیوب بودن خداوند)

۴۳. فراش (۰/۲۵)

۴۴. حیات (۰/۲۵) و ذات (۰/۲۵)

۴۵. اسلوب معادله (۰/۲۵)

۴۶. الف) استعاره (۰/۲۵) ب) تشبیه (۰/۲۵)

۴۷. الف) جناس (۰/۲۵) ب) مجاز (۰/۲۵)

۴۸. الف) تلمیح (به ستارالعیوب بودن خداوند) (۰/۲۵) ب) مراعات نظیر (۰/۲۵) (ابر و باد و مه و خورشید و فلک) ج) استعاره (ملک استعاره از خداوند)

(۰/۲۵) د) کنایه (از دست رفتن دامن) (۰/۲۵)

۴۹. سر به جیب فروبردن: کنایه (۰/۲۵) بحر مکاشفت: تشبیه (۰/۲۵) این بوستان: استعاره از معرفت خدا (۰/۲۵)

۵۰. روی: (۰/۲۵) ۱- راه و امکان (۰/۲۵) ۲- در معنی «چهره» با لب و دندان تناسب دارد. (۰/۲۵)

۵۱. ج) (تشبیه) (غیب و عیب: جناس، تلمیح از ستارالعیوب بودن خداوند. بکاھی، فرازی: تضاد)

۵۲. کلیله و دمنه (۰/۲۵)

۵۳. استعاره (۰/۲۵)

۵۴. روزی به دست آوردن (۰/۲۵)

۵۵. فایق و باسق (۰/۲۵)

۵۶. درست (۰/۲۵)

۵۷. اختیارم را از دست دادم. (۰/۲۵)

۵۸. ب) (۰/۲۵)

۵۹. به شیوه صمیمانه و خودمانی (۰/۲۵)

۶۰. توبه به درگاه خداوند (۰/۵)

۶۱. الف) آبروی بندگان (۰/۲۵) را با گناه آشکار نمی‌ریزد (۰/۲۵) و روزی تعیین‌شده (۰/۲۵) را به دلیل خطای زشت (۰/۲۵) قطع نمی‌کند.

ب) یکی از عارفان (۰/۲۵) به نشانه توجّه به حق به فکر فرورفته بود. (۰/۲۵)

۱. الف) ستایش، سپاس (۰/۲۵) ب) مدد رساننده

(۰/۲۵) ج) بلند (۰/۲۵) د) شبیه، مانند (۰/۲۵)

۲. مراقبت (۰/۲۵)

۳. سرور (۰/۲۵)

۴. ب) پویدن (۰/۲۵)

۵. الف) ستایش (۰/۲۵) ب) بلند، بالیده (۰/۲۵) ج) جامه و لباس هدیه

(۰/۲۵) د) مرغابی (۰/۲۵)

۶. ب) (۰/۲۵)

۷. الف) پویدن (۰/۲۵) ب) انبساط (۰/۲۵)

۸. د) (۰/۲۵)

۹. الف) تصرّع: زاری کردن (۰/۲۵) ب) خوان: سفره (۰/۲۵) ج) فایق:

برگزیده (۰/۲۵) د) مفتوح: شادی‌بخش (۰/۲۵)

۱۰. بنان (۰/۲۵)

۱۱. الف) جمع عاکف، کسانی که مدت معین در مسجد بمانند و عبادت کنند. (۰/۲۵) ب) گریبان، یقه (۰/۲۵) ج) روی گرداندن از کسی یا چیزی،

روی‌گردانی (۰/۲۵) د) درخت انگور، رز (۰/۲۵)

۱۲. مراقبت (۰/۲۵)

۱۳. الف) تاک (۰/۲۵) ب) باسق (۰/۲۵)

۱۴. الف) (ارمغان) (۰/۲۵)

۱۵. سزا و لایق (۰/۵)

۱۶. الف) منسوب (۰/۲۵) ب) بهر (۰/۲۵) ج) ثنا (۰/۲۵)

۱۷. الف) ثنایی (۰/۲۵) ب) شبه (۰/۲۵)

۱۸. الف) قربت (۰/۲۵) ب) منسوب (۰/۲۵)

۱۹. انبساط (۰/۲۵) عصاره (۰/۲۵) حیات (۰/۲۵) تحفه (۰/۲۵)

۲۰. فایق (۰/۲۵)

۲۱. ب) (صفوت) (۰/۲۵)

۲۲. خوان (۰/۲۵)، فاحش (۰/۲۵) فایق (۰/۲۵) انابت (۰/۲۵) ثمرت (۰/۲۵)

۲۳. الف) حذف فعل «است» بعد از «بنده همان به» به قرینه معنوی (۰/۲۵)

حذف فعل «است» از پایان عبارت به قرینه لفظی (۰/۲۵)

۲۴. الف) هستند (فعل اسنادی) (۰/۲۵) ب) معنوی (۰/۲۵)

۲۵. الف) بوی گلم چنان مست کرد. (۰/۲۵) ب) - م: مفعول، (۰/۲۵)

مست: مسند (۰/۲۵)

۲۶. ج) در سایر گزینه‌ها، «قربت، خوان و بحر» هم‌آوا هستند. (۰/۲۵)

۲۷. ب) (همه گزینه‌ها به‌جز ب، حذف به قرینه لفظی است.)

۲۸. الف) معنایی (۰/۲۵) ب) لفظی (۰/۲۵)

۲۹. رحمتش، نعمتش، باران رحمت و خوان نعمت: اضافی (۰/۲۵) رحمت

بی‌حساب و نعمت بی‌دریغ: وصفی (۰/۲۵)

۳۰. د) (در سایر گزینه‌ها نوع واو عطف است.)

۳۱. مرغ: منادا (۰/۲۵) عشق: مفعول (۰/۲۵) سوخته: مضاف‌الیه (جان آن

سوخته) (۰/۲۵) آواز: نهاد (۰/۲۵)

۳۲. ب) (در سایر گزینه‌ها به معنی «برای» و به عنوان حرف اضافه به‌کار رفته است)

۳۳. «ت» در نقّاشت: مفعول (تو را نمی‌بیند) (۰/۲۵) «ش» در حیرتش:

مضاف‌الیه «بنان» (۰/۲۵)

خلاقیت

درک و فهم

ارزیابی و قضاوت

دانشی

تحلیلی

کاربردی

ج بخشش و مهربانی خدا را ببین (۰/۲۵) که بنده گناه کرده است؛ اما او شرمنده می‌شود. (۰/۲۵)

د شیرۀ انگور (۰/۲۵) به قدرت خدا عسل خالص شده است. (۰/۲۵)

ه۲ الف یگانگی تو را به زبان می‌آورم؛ (۰/۲۵) زیرا شایسته توحید هستی. (۰/۲۵)

ب همه کم و زیاد شدن‌ها به دست توست. (۰/۵)

ج اگر کسی وصف خداوند را از من (سعدی) بپرسد، من بی‌دل (عاشق) (۰/۲۵) نمی‌توانم سخنی از معشوق بی‌نشان بگویم. (۰/۲۵)

د مدعیان شناخت خدا، در جستجوی او بی‌خبرند. (۰/۲۵) هرکس که به شناخت خدا دست یافت، دیگر سخنی از او نمی‌شنوی. (۰/۲۵)

ه آبروی بندگان (۰/۲۵) را به خاطر گناه آشکار نمی‌برد. (۰/۲۵)

و به ابر بهاری امر کرد (۰/۲۵) تا گیاهان را در زمین پرورش دهد. (۰/۲۵)

ز گوشه‌نشینان خانه بزرگی خداوند (۰/۲۵) به کوتاهی خود در عبادت (۰/۲۵) اعتراف دارند. (۰/۲۵)

ح بوی گل چنان مرا مدهوش کرد (۰/۲۵) که از خود بیخود شدم. (۰/۲۵)

د۳ (۰/۲۵)

ه۴ ناتوانی در شکرگزاری از خدا (۰/۵)

ب۶۵ (۰/۵)

ب۶۶ (۰/۲۵)

الف۶۷ (۰/۲۵)

ه۶۸ ترک خود شرط وصال به معشوق (خدا) است. (۰/۲۵)

الف۶۹ (۰/۲۵)

الف۷۰ (۰/۲۵)

ج۷۱ (۰/۲۵)

ه۷۲ ستارالعیوب بودن (۰/۲۵) رزاق بودن یا روزی رسانی خداوند (۰/۲۵)

ه۷۳ الف هیچ کس نمی‌تواند (۰/۲۵) با رفتار و سخنانش (۰/۲۵) از عهدۀ شکرگزاری خداوند برآید (۰/۲۵). ب شکرگزاری (۰/۲۵) او موجب افزایش نعمت است. (۰/۲۵)

ه۷۴ ب (۰/۲۵) عبارت صورت سؤال و مورد «ب» هر دو به ناتوانی انسان در درک خداوند اشاره می‌کنند.

ه۷۵ الف ایجاد کردن (۰/۲۵) ب می‌فروش (۰/۲۵)

ه۷۶ الف می‌فروش (۰/۲۵) ب ذات، وجود (۰/۲۵)

ه۷۷ ریاکاری: ب (تزویر) (۰/۲۵) درست: الف (صواب) (۰/۲۵) تاوان: ج (غرامت) (۰/۲۵)

ه۷۸ اندرزگو: واعظ (۰/۲۵) مجازات شرعی: حد (۰/۲۵)

ه۷۹ الف دینار (۰/۲۵) ب محتسب (۰/۲۵)

ه۸۰ الف (اکراه: ناخوشایند داشتن) (۰/۲۵)

ه۸۱ ۱ محتسب (۰/۲۵) ۲ گرو (۰/۲۵) ۳ درهم (۰/۲۵)

ه۸۲ کار: صنعت (۰/۲۵) ناخوشایند داشتن امری: اکراه (۰/۲۵) نیرنگ: تزویر (۰/۲۵) پسندیده: صواب (۰/۲۵)

ه۸۳ الف صوابش (۰/۲۵) ب بهر (۰/۲۵)

ه۸۴ الف داروغه (۰/۲۵) ب ذوالجلال (۰/۲۵)

ه۸۵ الف حد (۰/۲۵) ب صوابش (۰/۲۵)

ه۸۶ ب (۰/۲۵)

ه۸۷ الف افسار (۰/۲۵) ب واعظ (۰/۲۵) ج زر (۰/۲۵)

ه۸۸ بهر، هم‌آوای بحر به معنی دریا (۰/۲۵) صد، هم‌آوای سد به معنای سازه‌ای که پشت آن آب جمع می‌گردد. (۰/۲۵)

ه۸۹ الف نادرست (۰/۲۵) ب درست (۰/۲۵)

ه۹۰ چهار مفعول (۰/۵)

ه۹۱ د (۰/۲۵)

ه۹۲ الف اسنادی (۰/۲۵) ب غیراسنادی (۰/۲۵)

ه۹۳ الف غیراسنادی (به معنی رفت) (۰/۲۵)

ب اسنادی (۰/۲۵)

ه۹۴ الف متمم (۰/۲۵) ب مضاف الیه (۰/۲۵)

ه۹۵ فعل «عاشق شدم» از پایان مصراع دوم (۰/۲۵) به قرینه لفظی (۰/۲۵)

ه۹۶ وجود مضاف الیه (۰/۲۵) مردان: متمم (۰/۲۵) کیمیا: مفعول (۰/۲۵)

زر: مسند (۰/۲۵)

ه۹۷ الف بحر (مضاف الیه: وابسته پسین (۰/۲۵))، هفت (صفت شمارشی: وابسته پیشین) (۰/۲۵) ب مضاف الیه (۰/۲۵) ج پیرو: بی‌پا و سر شوی،

(۰/۲۵) پایه: در راه ذوالجلال از پای تا سرت همه نور خدا شود (۰/۲۵) د

عطف (۰/۲۵)

ه۹۸ ج (۰/۲۵) (فعل بودن در این جمله غیراسنادی و به معنی وجود داشتن است.)

ه۹۹ الف فک اضافه (۰/۲۵) (جایگزین کسره: سرای والی) ب «است» در مصراع اول (۰/۲۵)

ه۱۰۰ الف فعل «شویم» به معنی «برویم» و به شکل غیراسنادی به کار رفته است (۰/۲۵)؛ فعل «نیست» به معنی «وجود نداشتن حضور نداشتن» و به شکل غیراسنادی به کار رفته است. (۰/۲۵)

ه۱۰۱ مصراع اول: اسنادی (۰/۲۵) مصراع دوم: غیراسنادی (۰/۲۵)

ه۱۰۲ الف درست (۰/۲۵) ب نادرست (۰/۲۵)

ه۱۰۳ مفعول (۰/۵)

ه۱۰۴ الف شویم: غیراسنادی (۰/۲۵) ب شدی: اسنادی (۰/۲۵)

ه۱۰۵ چهار مفعول (۰/۲۵)

ه۱۰۶ آگاه: مسند (۰/۲۵)

ه۱۰۷ گریبان (۰/۲۵) و جیب (۰/۲۵)

ه۱۰۸ مناظره (۰/۲۵)

ه۱۰۹ الف سر مجاز از اندیشه (۰/۲۵) ب پاک و خاک (۰/۲۵)

ه۱۱۰ قبر، گور (۰/۲۵)

ه۱۱۱ ب (۰/۵)

ه۱۱۲ الف هان ای پسر بکوش که روزی پدر شوی ۳ (۰/۵)

ب زین پس شکی نماند که صاحب‌نظر شوی ۱ (۰/۵)

ه۱۱۳ الف ایهام (۰/۲۵) ب تشبیه (۰/۲۵)

ه۱۱۴ د (۰/۲۵)

ه۱۱۵ الف مجاز (۰/۲۵) ب ایهام (۰/۲۵)

ج کنایه (۰/۲۵) د تضاد (۰/۲۵)

ه۱۱۶ مناظره (۰/۲۵)

خلاقیت

درک و فهم

ارزیابی و قضاوت

دانشی

تحلیلی

کاربردی

دوپینگ فوری درس اول

نکات قلمرو زبانی

در معنی کردن واژه‌ها لازم است که در واژه‌نامه به نکات زیر توجه شود:

۱) مفرد و یا جمع بودن:

بنان: سرانگشت، انگشت ← درست
تقصیر: گناه ← درست
عاکفان: چ عاکف، کسانی که در مدتی معین در مسجد بمانند و به عبادت پردازند. ← درست
کسی که در مدتی معین در مسجد بماند و به عبادت پردازد. ← نادرست

۲) مثبت یا منفی بودن بودن:

انبساط: حالتی که در آن، احساس بیگانگی و ملاحظه و رودربایستی نباشد؛ خودمانی شدن ← درست،
رودربایستی داشتن ← نادرست

۳) اسم یا صفت بودن:

تحیر: سرگشتگی، سرگردانی ← درست
شفیع: شفاعت کننده، پایمرد ← درست

۴) نقطه مقابل / تقابل / متضاد:

نقطه مقابل «عز»: ذُل ← درست
نقطه مقابل «عز»: ارجمندی، گرامی شدن ← نادرست

• چند نکته حایز اهمیت در مورد املا وجود دارد:

۱) گزینش املائی گروه‌های شش گانه

«ع / ت / ط / ث / س / ص / ح / ه / ذ / ز / ض / ظ / غ / ر»

۲) هر غلط املائی، غلط رسم الخطی نیست؛ اما هر غلط رسم الخطی، غلط املائی است.

• مصادیقی از رسم الخط عبارتند از: «هفته گے، هفته گان، آینده گان، آیندگان / بپنداخت، بپنداخت / بیفتاد، بیفتاد / بیانگارد، بیانگارد»

(هر واژه ای با «ا = الف» همراه با مصوت‌های کوتاه شروع شود و بخواهیم با پیشوند «ب/ن» بیاوریم:

حذف الف (ا) و تبدیل به مصوت بلند (ی) = ب + انداخت: بپنداخت / ن + افزود: نیفزود

۳) گروه کلمه (گروه واژه): از دو یا بیش از دو کلمه تشکیل شده است:

۱- (مضاف یا هسته + نقش‌نمای اضافه «ی/ی» + مضاف‌الیه، مثال: نقض غرض)

۲- (موصوف یا هسته + نقش‌نمای اضافه «ی/ی» + صفت بیانی، مثال: سخن نغز)

۳- (ترادف یا تضاد (معطوف علیه یا هسته + حرف عطف «و» + معطوف، مثال: عصیان و سرکشی / صخت و سقم)

• نمونه‌های حروف «را» به عنوان «حرف اضافه» به معنی «از، با، به، برای، بر» در درس یکم:

باران رحمت بی حسابش همه را رسیده. (= به)

فراش باد صبا را گفته تا فرش زمردین بگسترده و دایه ابر بهاری را فرموده تا بنات نبات در مهد زمین پیروند. (= به)

چه غم دیوار امت را که دارد چون تو پشتیان؟/چه باک از موج بحر آن را که باشد نوح کشتیان؟ (= برای)

از این بوستان که بودی، ما را چه تحفه کرامت کردی؟ (= برای)

گفت: به خاطر داشتم که چون به درخت گل رسم، دامنی پر کنم هدیه اصحاب را. (= برای)

• نمونه‌های کاربرد حرف «را» به عنوان جایگزین کسره اضافه یا «فک اضافه» در درس یکم:

درختان را به خلعت نوروزی قبای سبز ورق در بر گرفته و اطفال شاخ را به قدوم موسم ربیع کلاه شکوفه بر سر نهاده. (درختانش را در بر: در بر درختانش

- اطفال شاخ را بر سر: بر سر اطفال شاخ)

ای مرغ سحر، عشق ز پروانه بیاموز / کان سوخته را جان شد و آواز نیامد (آن سوخته را جان: جان آن سوخت)

• چند نکته حایز اهمیت در مورد انواع حذف:

۱- در مواردی که شناسه‌ها از یک نوع نباشد، نوع حذف به قرینه لفظی است.

من این مطلب را توضیح دادم و حسن نیز توضیح [داد]

۲- گاهی در جملات اسنادی، بعد از صفت تفضیلی فعل به قرینه معنوی حذف می‌شود.

نیکو خو هزار بار بهتر از نیکو رو ← نیکو خو هزار بار بهتر [است] از نیکو رو.

- ۳- در شبه‌جمله‌ها (اصوات / منادا) مانند زه، زهی، دست مریزاد، مرحبا، نوع حذف به قرینه معنوی است.
آتش [مسلمانان به دادم برسید]
۴- حذف فعل در جملات استثنایی پرکاربرد به قرینه معنوی به شمار می‌آید.
به سلامت [بروید] | بسیار خوب [است] | شکر خدا [نمایید] | به جان شما [قسم می‌خورم]

نکات قلمرو ادبی

- **اضافه‌های تشبیهی موجود در ستایش و درس یکم:**
باران رحمت / خوان نعمت / پرده ناموس / وظیفه روزی / فراش باد صبا / دایه ابر بهاری / بنات نبات / مهد زمین / قبای سبز ورق / اطفال شاخ / کلاه شکوفه / دیوار اُمت / کعبه جلال / حلیه جمال / بحر مکاشفت
- **استعاره‌های موجود (مکنیه) در ستایش و درس یکم:**
قدوم موسم ربیع / در کار بودن ابر و باد و مه و خورشید و فلک
- **استعاره‌های موجود (مصرحه) در ستایش و درس یکم:**
ملکا ذکر تو گویم: خداوند / فرش زمردین: سبزه و گل‌های رنگارنگ / بوستان: معارف الهی / درخت گل: کشف و شهود، وصال حق / بوی گل: عشق الهی، نشان و تجلی حق
- **مجازهای موجود در ستایش و درس یکم:**
لب و دندان (لب و دندان سنایی همه توحید تو گوید): وجود / دست: قدرت / زبان: سخن / دست و زبان: اعمال / کف: دست / نان: رزق و روزی / ابر و باد و مه و خورشید و فلک: کل آفرینش
- **کنایه‌های موجود در ستایش و درس یکم:**

مفهوم	کنایه	مفهوم	کنایه
امکان بخشش	روی رهایی داشتن	عدم درک عقل و ناتوانی عقل	در فهم نگنجیدن
رسوا کردن	پرده دریدن	توانایی انجام کاری داشتن	برآمدن از دست و زبان
توجه و عنایت و لطف به ...	نظر کردن به ...	دعا کردن، درخواست	دست انابت به امید اجابت به ... برداشتن
از خود بی‌خود بودن، بی‌خیر بودن	برنیامدن آواز از ...	بدحال و بدبخت و بیچاره (بودن)	پیشانی روزگار (بودن)
دامن از دست رفتن، بی‌اختیار شدن	در بحر مکاشفت مستغرق شدن	تفکر عارفانه	سر به جیب مراقبت فرو بردن

- **آرایه ایهام تناسب موجود در ستایش و درس یکم:**
لب و دندان سنایی همه توحید تو گوید / مگر از آتش دوزخ بودش روی رهایی
روی: ۱- چاره، امکان ۲- چهره که با لب و دندان تناسب دارد.
- **آرایه اسلوب معادله موجود در درس یکم:**
چه غم دیوار امت را که دارد چون تو پشتیبان؟ / چه باک از موج بحر آن را که باشد نوح کشتیان؟

نکات قلمرو فکری

- **نکته حایز اهمیت در معنی شعر و نثر:**
با توجه به بارم هر مورد، لازم است به واژه‌های ویژه‌ای که در آن شعر یا نثر ارائه شده، توجه کنید؛ اگر موردی ۲۵٪ نمره داشته باشد، پس یک واژه خاص در آن صورت سوال برای طراح مد نظر است. اگر ۵٪ نمره باشد، دو واژه و اگر ۷۵٪ سه واژه.

دوبینگ فوری درس دوم

نکات قلمرو زبانی

- **کاربردهای معنایی افعال:**
- برخی فعل‌های به‌ظاهر اسنادی گاهی اوقات کاربردی غیراسنادی دارند؛ به موارد زیر دقت کنید.
- در متون گذشته، گاهی فعل «شد» در معنی «رفت» استفاده می‌شده است.
- در متون مختلف، فعل «بودن» (در شکل‌ها و صورت‌های مختلفی همچون «هست / است / نیست»، «بود»، «باشد» و...) در معنی «وجود داشتن» به کار رفته است.
- فعل «گشتن» در معنی «چرخیدن / جستجو کردن» به کار می‌رود.
ما به گرمابه شدیم. (= رفتیم)

خواهرم برای پیدا کردن مدادش، همهٔ خانه را گشت. (= چرخید)

در بُن این پرده نیلوفری / کیست (= وجود دارد) کند با چو منی همسری؟

- گاهی فعل «آمد» در متون کهن، کاربردی اسنادی دارد و به معنی «شدن» است.

فضا نمایان آمد / چهره‌اش پدید آمد (= آشکار شد)

• نمونه‌های حروف «را» به‌عنوان «حرف اضافه» به معنی «از، با، به، برای، بر» در درس دوم:

گفت: تا داروغه را گوییم، در مسجد بخواب (به)

• نمونه‌های کاربرد حرف «را» به‌عنوان جایگزین کسرهٔ اضافه یا «فک اضافه» در درس دوم:

گفت: نزدیک است والی را سرای آن‌جا شویم (والی را سرای = سرای والی)

نکات قلمرو ادبی

• استعاره‌های موجود (مکنیه) در درس دوم:

خریدن انده / فروختن جان

• مجازهای موجود در درس دوم:

درهم و دینار: پول / بگفت آن‌که که باشم خفته در خاک: گور / به یاران گفت کز خاکی و آبی: تمام موجودات (همه انسان‌ها) / از برهنه کی توان

بردن گرو؟: فقیر و بی چیز

• کنایه‌های موجود در درس دوم:

کنایه	مفهوم	کنایه	مفهوم
گریبان گرفتن	درگیری	هموار نبودن راه	نابه‌سامانی جامعه
بیدار نبودن	بی‌خبری و غفلت	جز نقشی ز بود و تار نیست	نخ‌نما و فرسوده
کلاه از سر افتادن	مستی و عدم تعادل	سبز شدن	زندگی یافتن
انده خریدن	تحمل رنج	جان فروختن	جان‌فشانی
دل پاک کردن (بگفتا دل ز مهرش کی کنی پاک؟)	فراموش کردن	در خاک خفتن	مردن

• آرایهٔ حسن تعلیل موجود در درس دوم:

گفت: جرمِ راه رفتن نیست، ره، هموار نیست

• آرایهٔ ایهام موجود در درس دوم:

گفت: می‌باید تو را تا خانهٔ قاضی بزم / گفت: رو، صبح آید، قاضی نیمه شب بیدار نیست

بیدار: ۱- هشیار ۲- مقابل بیدار

با محتسب عیب مگوید که او نیز / پیوسته چو ما در طلبِ عیش مدام است

مدام: ۱- همیشه، پیوسته ۲- شراب

نکات قلمرو فکری

• سه نکتهٔ حایز اهمیت در پاسخ دادن به سؤالات درک مطلب:

۱- معمولاً از پرسش‌های موجود در کارگاه متن‌پژوهی، به‌ویژه مواردی که به شکل سروده یا عبارتی خارج از متن درس که با محتوای درس ارتباط معنایی دارد، سؤال طرح می‌گردد.

۲- باید براساس آموخته‌های خود به مبحث «قرابت معنایی / هم‌خوانی / تناسب مفهومی» توجه داشت، چه در شکل پرسش با جواب کوتاه و چه در قالب سؤال چندگزینه‌ای. برای پاسخ دادن به این نوع سؤالات توصیه می‌گردد که به کلیدواژه که اغلب در گزینه‌ها دیده می‌شود و یا بُب کلام که در جملهٔ پایانی یا در مصراع پایانی وجود دارد با صورت سؤال مطابقت داده شود.

۳- به واژه‌های «همه / به‌جز / ندارد / متقابل (ضد / مخالف)» در صورت پرسش‌های چندگزینه‌ای توجه شود.

دوپینگ فوری درس سوم

نکات قلمرو زبانی

• نمونه‌های حروف «را» به‌عنوان «حرف اضافه» به معنی «از، با، به، برای، بر» در درس سوم:

- ما را فراغتی است که جمشید جم نداشت (ما را = برای ما)

چرا ۲۰ شو؟

آزمون‌های شبیه‌ساز و پیش‌بینی امتحان نهایی

- ۵ دوره آزمون جامع شبیه‌ساز امتحان نهایی
- آزمون ویژه پیش‌بینی امتحان خردادماه ۱۴۰۴
- نکات احتمالی امتحان خردادماه ۱۴۰۴

درسنامه کامل

- پوشش ۱۰۰ درصدی کتاب درسی
- نکات مفهومی ویژه امتحان نهایی
- نمودارها و جدول‌های جمع‌بندی

پاسخنامه ویژه برای یادگیری نمره گرفتن در نهایی

- بارم‌بندی کامل پاسخ جهت یادگیری پاسخ‌نویسی تشریحی
- آموزش مهارت‌ها و فوت و فن نمره‌گرفتن در امتحان نهایی
- بارم‌بندی یکسان سؤالات با مصوبه امتحانات آموزش و پرورش

بانک سؤالات تشریحی

- پوشش تمام سؤالات امتحان نهایی سال‌های اخیر
- سؤالات تألیفی میکروطبقه‌بندی شده از تمام نکات کتاب
- تنوع کامل سؤالات بر اساس شیوه‌نامه بلوم (مصوب آموزش و پرورش)

بسته شب امتحان ۲۰ شو

- نمودارهای دوبینگ فوری برای مرور فوق سریع شب امتحان + جمع‌بندی خلاصه صوتی کتاب از زبان مؤلف

سایر کتاب‌های ۲۰ شو

9 786228 481265

www.digimaze.org

www.biomaze.ir